

naše vezi

DECEMBER 2021

INTERNA IZDAJA, št. 89

ZDCIV SLOVENIJE, DUNAJSKA 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Srečno
novo leto
2022!*

naše vezi

VSEBINA 89. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 poslanici predsednikov zvez
- 5 srečanje vojnih invalidov
- 7 mednarodni dan invalidov
- 8 dan miru
- 9 človekove pravice
- 11 statistika najdenih neeksploziranih ubojnih sredstev

kako sem postal invalid

- 12 leopold tavčar
- 13 ivan pavšič

naše zgodbe

- 14 marija vodovnik, leon pilinger, anton pirc

iz naših društev

- 18 50 let dciv ljubljana
- 20 dciv primorske: zaobljuba za prihajajoče leto
- 21 dvi slovenske istre koper: leto se izteka
- 22 na oddihu v čatežu
- 22 jesenske aktivnosti v mdciv celje
- 24 nagelj razstavlja
- 25 mdciv maribor – srečanja ob koncu leta 2021

naša preteklost

- 26 šentviške ulice

poskrbimo zase

- 28 koliko gibanja potrebujemo

šport

- 32 šport civ: pod streho vsa športna srečanja
- 34 tekmovalje v kegljanju
- 34 šport vi: pikado

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska 129, 1000 Ljubljana,
tel.: 01 300 69 69

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Bojan Černjak, Janez Štrbenc,

Andreja Rožič, Petra Kapš

PRELOM: Zavod Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci Naših vezi,

Leto je naokoli in tokrat vam namesto pregleda leta, ki je bilo spet zaznamovano z epidemijo, ponujamo več ... naših vezi. Pri iskanju optimizma ob prehodu v novo, še vedno epidemično novo leto, naj vas spremlja tokrat veliko debelejša in bogata številka Naših vezi, v kateri boste nekaj zanimivega zase gotov našli prav vsi, spoštovane članice in člani društev vojnih invalidov in društev civilnih invalidov vojn. Naj vas, ko se boste ob branju in ogledu fotografij spominjali veselja ob izletih in drugih dogodkih, preveva optimizem in vedenje, da je z malo truda, tudi ob upoštevanju omejitev zaradi koronakrize, vse mogoče. Tudi vesela snidenja s prijatelji, druženje in tolažba, ki jo lahko nudi samo podobnomisleči sočlovek.

Želim vam srečno novo leto in vas vabim k branju pesmice šestošolca Petra, v kateri razmišlja o prazničnem času in nas opominja, da ta ni le čas za veselje in darila, ampak tudi za razmislek o sočloveku, solidarnosti in pomoči drugim.

Srečno vam želim,

Aleksandra K. Kovač
Urednica Naših vezi.

PRAZNIČNI ČAS

Kmalu bo prišel praznični čas,
To je čas, ko pridejo trije dobri možje
in uresničijo vse naše želje.

Tokrat okrasimo svoje domove
in nestrpno čakamo sneg,
pečemo slastne piškote
in jemo babičine dobrote.

December ni samo veselje,
ker se vsem ne uresničijo želje.
Med nami so tudi revne družine,
ki nimajo dovolj denarja za življenje.

Vsi otroci ne dobijo prazničnih daril,
zato je prav, da se spomnimo nanje
in na njihove sanje.

Praznični čas niso samo darila,
to je čas, ko se zbere vsa družina.

Darila so super stvar,
ampak ni ga čez prijatelja,
ki mu je zate mar.

Peter Arhar

Želje in misli ob iztekajočem se letu 2021

ZVEZA DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

Spoštovane in spoštovani CIV in druge civilne žrtve vojn v Sloveniji.

Konec iztekajočega in pričakovanje novega leta sta vsekakor priložnost, da se nagovorimo tisti, ki imamo kot posamezniki in tudi v družbenem pogledu marsikaj skupnega.

Morda se sliši nenavadno, ampak civilne žrtve vojn smo neverjetno živa in aktualna populacija, pa čeprav je od konca vojn minilo že veliko časa. Še vedno se namreč dogajajo nesreče zaradi eksplozij med vojnami odvrženih in izgubljenih vojaških eksplozijskih ubojnih sredstev.

V letu 2021 sta zaradi takšne nesreče v Sloveniji dva človeka umrla. K zmanjševanju takšnih dogodkov vsekakor pripomore stalno obveščanje in opozarjanje prebivalstva o tej nevarnosti, s strani vseh, ki na tem področju delujemo. Še posebej pa k zmanjšanju pripomore stalna pripravljenost posebne državne službe za odkrivanje in odstranjevanje tega materiala. Po ugotavljanju pristojnih služb je tega materiala na slovenskih tleh še zelo veliko. Ob nedvomni ugotovitvi, da je za zgoraj navedena dejstva povsem zavestno in hote kriv človek, se postavlja več vprašanj glede uporabe ustreznih načinov za reševanje konfliktov med ljudmi. Izpostaviti in uporabiti moramo dejstva, da je človek obdarjen z zmožnostjo ustvarjalnega mišljenja. Ima sposobnost ustvarjanja novih podob v najširšem smislu te besede.

Imamo naravno in družbeno sfero. Na področju narave je človeku dano, da na prvem mestu odkriva naravne danosti in jih prilagaja v svoj prid. Povsem drugače pa je na družbenem področju. Tu vse od začetka bivanja ljudi v skupinah, človek kreativno ureja medčloveške odnose v družbi. Tako bo, dokler bo človek bival na zemlji. Tako so tudi načini, ali bomo konflikte zaradi različnih interesov med ljudmi reševali z vojnami, ali pa jih bomo obvezno in neizpodbitno reševali z dogovarjanjem, odvisni samo od človekovega razuma in njegove volje. Tako moramo delovati v pravi smeri.

Pa se ozrimo še malo po naši organizaciji.

Povem vam lahko, da vsebine našega delovanja izpolnjujemo po načrtu. Seveda pa moram dodati, da izvajanje vsebin našega dela že drugo leto zapored močno kroji dejstvo virusnih okužb. Težave so posebej opazne pri izvajanju programov z večjim številom udeležencev. Kjer je bilo mogoče, smo zato organizirali več srečanj z manjšim številom udeležencev, tudi preko spletnih povezav in podobno. Menim, da se bo v tretjem letu »svetovna vojna«, ki se bo v zgodovino vpisala kot virusna vojna, začela umirjati.

Kljub vsem opisanim okoliščinam smo v iztekajočem se letu uspeli izpeljati odmeven slavnostni dogodek v Cankarjevem domu v Ljubljani, v počastitev 50. obletnice delovanja naše organizacije, s podelitvijo priznanj zaslužnim sodelavcem, zunanjim organizacijam in državnim organom, s katerimi sodelujemo.

V iztekajočem se letu je naša država prenesla pristojnosti obravnavanja vojnih invalidov in drugih žrtev vojn ter vojnega nasilja na ministrstvo za obrambo. Pri tem ministrstvu v ta namen deluje Uprava za vojaško dediščino.

Naša organizacija je pisno in na osebni pogovor ministru za obrambo in direktorja uprave za vojaško dediščino podrobno seznanila z obveznostmi do vojnih invalidov Slovenije, ki jih država pri svojem izvajanju oži in ne izvaja v celoti. Minister je pokazal razumevanje in tudi pripravljenost za postopno reševanje teh težav.

Vsem žrtvam vojn Slovenije – vseh svojstev, vsem našim sodelavcem in prijateljem, vsem bralcem našega glasila želim prijetno doživeti in umirjene božično-novoletne praznike! V novem letu 2022 pa voščim zdravje, srečo, ravno prav blaginje in veliko iskrenega sodelovanja!

Adolf Videnšek,
predsednik Zveze društev civilnih invalidov
vojn Slovenije

ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

**Spoštovani vojni invalidi,
članice in člani naših društev!**

Bliža se konec leta 2021. To je že drugo leto zaznamovano z epidemijo covid-19. Večino nas je epidemija zalotila nepripravljene in je dodobra pretresla ves svet. Ustaljen način življenja in dela se je čez noč spremenil. Še posebej nas je prizadelo hitro spreminjanje velikokrat nerazumnih omejitev. Hitro smo se morali navaditi novega načina življenja in dela. Marsikaj je bilo treba postoriti na daljavo, preko elektronskih komunikacij. Najbolj neugodne so bile za nas nepričakovane nove okužbe, ki so nas omejevale pri izvajanju naših načrtovanih programov.

Čas božično-novoletnega praznovanja je tudi priložnost, da se ozremo nazaj, v odhajajoče leto. Navadno se šele takrat zavemo hitre minljivosti časa! Mnogi se vprašamo, koliko želja iz preteklih voščil se nam je zares uresničilo? Kako srečno in uspešno je zares bilo odhajajoče leto?

Zadnji dve leti se nam ni uresničilo mnogo izrečenih želja, saj so nas prizadeli ukrepi zaradi pandemije. To je realnost časa, ki ga zdaj živimo vse generacije. Kljub vsem težavam zaradi omejitev je naše delo potekalo dalje. Skoraj v celoti smo uresničili zastavljene cilje, kar nam daje tisti čudoviti občutek zadovoljstva, da kljub pogostim omejitvam zaradi pandemije uspemo skupaj doseči cilje zastavljenega programa dela.

Novost za organizacije, ki skrbijo za vojne invalide in žrtve vojnega nasilja, je ta, da so s 1. junijem 2021 prešle pod pristojnost Ministrstva za obrambo RS, Upravo RS za vojaško dediščino, kjer so nas vse združili v Sektor za vojne veterane, vojne invalide in žrtve vojnega nasilja. V upravi sta še Sektor za vojne grobove in grobišča in Muzej Slovenske vojske. V začetku decembra smo imeli predstavniki Zveze društev vojnih invalidov Slovenije prvi delovni sestanek z direktorjem uprave Rokom Janezom Šteblajem. Predstavili smo mu naše dozdašnje delo na področju skrbi za vojne invalide in naše stališče glede ureditve pravic in statusov vojnih invalidov ter ga seznanili z oblikami sodelovanja z invalidskimi, veteranskimi in domoljubnimi organizacijami doma in po svetu.

Šteblaj nam je povedal, da so se v tem letu ukvarjali predvsem z vzpostavitvijo uprave, logističnimi zadevami in prenosom nalog na upravo. Uprava ima trideset zaposlenih in je manjša uprava. V letu 2021 so od drugih ministrstev prevzeli vse obveznosti in jih vsebinsko niso nič spreminjali. Nakazila organizacijam potekajo redno. V letu 2022 bodo prevzeli tudi izplačevanje prejemkov upravičencem po t. i. vojnih zakonih. Kot je povedal Šteblaj, v letu 2022 ni pričakovati sprememb glede višine financiranja. V letu 2023 pa lahko pričakujemo spremembe pri financiranju organizacij in tudi pri pripravi podzakonskih aktov za financiranje organizacij. Vsekakor bomo morali biti pozorni pri vseh spremembah, da se nam položaj in pravice ne bi zmanjševali.

Albert Einstein je v svojih razmišljanjih zapisal: *»Življenje je kot vožnja s kolesom, če želite ohraniti ravnotežje, se morate premikati!«* Vsakdanje težave so premagljive, če se zavedamo odgovornosti, povezanosti in se trudimo za razumevanje drugih. Pri tem moramo biti odločni, a strpni in spoštljivi. Naš moto za prihodnje leto naj bo: *»Premikajmo se tako, da napravimo kar največ koristi in s tem polepšamo dan sebi in tudi drugim!«*

Vsem vojnim invalidom in njihovim družinskim članom, članom društev vojnih invalidov, sodelavcem, strokovni službi ZDVIS-a in bralcem Naših vezi želim v novem, 2022. letu mnogo zdravja, sreče in uspehov.

**Janez Podržaj, predsednik
Zveze društev vojnih invalidov Slovenije**

**Življenje je lepo, zato karkoli se ti
zgodi, nikoli ne pozabi živeti!
Živeti je ena najbolj redkih stvari
na tem svetu,
saj večina ljudi samo obstaja.**

— Marcus Aurelius

SREČANJE VOJNIH INVALIDOV V MARIBORU

Tradicionalno, že 22. srečanje vojnih invalidov je ZDVIS organiziral kljub koronakrizi. Srečanje je izvedlo Društvo vojnih invalidov Maribor. Zaradi pandemije je bilo srečanje dvakrat prestavljeno in ni bilo izvedeno v maju, temveč konec oktobra, v športni dvorani Draš centra v Mariboru.

Pri izvedbi srečanja smo upoštevali ukrepe glede preprečevanja širjenja virusa, ki so jih spoštovali vsi udeleženci, tako glede razkuževanja rok kot uporabe zaščitnih mask. Prostorna dvorana je omogočala primerno, a hkrati pravišnjo razdaljo med udeleženci, da je bilo čutiti prijetno vzdušje. Za posameznimi mizami so sedeli le člani istega društva. V želji po zagotavljanju spoštovanja vseh pogojev za varno izvedbo srečanja in za varno počutje udeležencev smo poskrbeli tudi za hitro testiranje na koronavirus. Testiranje je izvajala zdravstvena služba iz Zdravstvenega doma Maribor, ki je skrbela tudi za morebitno prvo pomoč.

Srečanja so se udeležili predstavniki vseh štirinajstih društev vojnih invalidov. Število udeležencev iz posameznega društva je bilo glede na dane razmere zelo dobro, sploh če upoštevamo večkratno prestavljanje srečanja, informacije o obolevnosti in razumljiv strah pred okužbo.

Udeležence je v imenu izvajalca DVI Maribor pozdravil predsednik DVI Maribor Anton Knez. Poudaril je, da je tokratno srečanje še bolj pomembno in svečano, saj letos zaznamujemo 30-letnico samostojne Slovenije in 80. obletnico Osvobodilne fronte ter kar 857 let od prve omembe imena Maribor. V nadaljevanju je izpostavil, da je srečanje v športni dvorani pod Pohorjem, kjer se je »med drugo svetovno vojno hrabro boril Pohorski bataljon, ustanovljen 11. septembra 1942, v Dobrovljah na Pohorju, ki je na tem področju s svojimi akcijami povzročal težave okupatorju

in mu bil velik trn v peti. Zato so 8. januarja leta 1943 okupatorji z 2000 vojaki izvedli pohod na Pohorje in bataljon v neenaki borbi uničili. A spomin na bataljon in njegova junaštvo je ostal.» Vsem je zaželel prijetno razpoloženje in končal z mislijo Abrahama Lincolna: »Na koncu niso leta življenja, ki štejejo, ampak dejstvo, koliko življenja je bilo v teh letih.«

V imenu župana Mestne občine Maribor je udeleženec srečanja nagovoril mestni svetnik Aljaž Bratina. Izrazil je zadovoljstvo, da lahko udeležence nagovori v imenu občine, ki se trudi biti invalidom prijazno mesto, ki si vsako leto postavlja višje cilje pri skrbi za invalide. Predvsem so uspešni pri infrastrukturi, ki omogoča invalidom boljšo mobilnost. Za invalide skrbijo tudi pri športnih in družbenih aktivnostih. V občini kot posvetovalno telo župana deluje svet invalidov, v katerem ima tudi DVI Maribor svojega aktivnega predstavnika, to je prejšnji predsednik društva Vasja Cimerman, ki se mu je ob tej priložnosti zahvalil za njegov prispevek v svetu. Poudaril je, da lahko vojni invalidi preko svojih predstavnikov vplivajo na urejanje Maribora, kar je skupno dobro za vse invalide.

Osrednji govor je imel predsednik ZDVIS-a Janez Podržaj, ki je izrazil zadovoljstvo, da se je srečanja kljub koronakrizi udeležilo veliko vojnih invalidov, družinskih članov, svojcev in prijateljev. Spomnil je,

da je bilo pred 146. leti prav v Mariboru ustanovljeno prvo društvo, ki je skrbelo tudi za vojne invalide, to je bilo Mariborsko veteransko in bolniško podporno društvo nadvojvode Friderika. Pravna zaščita vojnih invalidov na ozemlju današnje Slovenije pa sega v leto 1750. Poudaril je, da je sofinanciranje posebnih socialnih programov zveze in društev in tudi današnje srečanje izrednega pomena za kakovostno življenje vojnih invalidov in družinskih članov. Zato invalidske in humanitarne organizacije ostro nasprotujejo spremembi Zakona o igrah na srečo in poseganju v sistemsko urejen način financiranja humanitarnih in invalidskih organizacij. Predsednik je nagovor sklenil z zahvalo vsem nastopajočim, praporščakom, organizatorjem srečanja in udeležencem in se v imenu zveze zahvalil dolgoletnemu predsedniku mariborskega društva Vasji Cimermanu, za uspešno in strokovno delo v društvu in organih zveze ter mu podelil spominsko plaketo.

Srečanje se je začelo slavnostno, s himno v izvedbi Helene Blagne, ki je v nadaljevanju programa zapela še nekaj svojih uspešnic. Pristrčen nastop Otroškega pevskega zbora OŠ France Prešeren iz Maribora, s solistko Irino Knežič je ogrel srca udeležencem. Za humorni del je poskrbel Vinko Šimek – Šraufciger, ki je udeležence iz srca nasmejal. Nastopil je tudi legenda slovenske zabavne glasbe Alfi Nipič. Ob zaključku sta s Heleno Blagne skupaj zapela nekaj zimzelenih popevk. Program je povezoval Bor Greiner. Kulturni program se je prelevil v prijetno druženje ob plesu, saj je ansambel z Alfijem Nipičem zaigral znane skladbe in veliko udeležencev, tudi devetdesetletnikov, se je na plesišču zavrtelo. K prijetnemu vzdušju je po besedah udeležencev prispevalo »dobro ozvočenje, govori, primeren izbor nastopajočih za našo generacijo, vrhunski program, dobra glasba in zabava ...«. Srečanje je doseglo svoj namen: snidenje in ohranjanje socialnih stikov, še toliko bolj glede na zdajšnje čase koronakrize. Društva so sre-

Iz govora predsednika ZDVIS Janeza Podržaja

»Kljub ukrepom, ki nas omejujejo, smo danes zbrani na tem mestu. Mnogo nas je, kar pomeni, da nas nekakšna pomembna sila združuje. Naša življenjska pot ni vedno ravna in gladka, mnogokrat je vijugava in hrapava, polna nepredvidljivih pasti, včasih pa je tudi lepa. Posebno takrat, ko se po daljšem času srečamo s prijatelji, znanci in obujamo spomine, kar je pomemben prispevek h kakovosti življenja. Zavzemanje za ohranjanje pravic vojnih invalidov in drugih upravičencev po zakonu o vojnih invalidih mora biti in ostati v ospredju naših prizadevanj. Leta 2012 neupravičeno odvzeto zdraviliško zdravljenje so nam vrnil. Zadovoljni smo s tem, pa čeprav je to le obliž na rano. V postopku noveliranja tako imenovanih vojnih zakonov je bila v letu 2021 sprejeta naša pobuda, da se rok za oddajo vloge za pridobitev statusa vojnega invalida zaradi bolezni ali poslabšanja zdravja omogoči za vse vojne invalide, ne le za vojaške vojne invalide iz leta 1991. ZDVIS je namreč reprezentativna invalidska organizacija za vse vojaške vojne invalide in se kot taka v enaki meri zavzema za pravice vseh. Morda so to male zmage in posameznikom ne bodo prinesle veliko. A vsak posameznik je pomemben in pomembno je, da se pridobljene pravice ohranijo. Vedno in znova poudarjam, da smo vojni invalidi eden od temeljev naše samostojnosti in suverenosti. Smo podporniki in glasniki miru. Vedno smo bili in ostajamo optimisti. Kljub vsakodnevnim grožnjam z novimi virusi in mogočimi okužbami živimo v upanju, da bo naš jutrišnji dan lepši.«

čanje vojnih invalidov vzela za del svojega programa, kar nas izjemno veseli in navdaja z optimizmom, da se prihodnje leto spet vidimo.

Vladimir Pegan in Andreja Markovič

MEDNARODNI DAN INVALIDOV

Združeni narodi so oktobra 1992 z resolucijo 3. december razglasili za mednarodni dan invalidov. Od takrat vsako leto tudi v Sloveniji invalidi praznujejo svoj dan.

Tudi letos je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor priredil sprejem za predstavnike invalidov in invalidskih organizacij, in sicer 1. decembra 2021, v kongresnem centru na Brdu pri Kranju. Pri tem so se upoštevali vsi ukrepi za preprečevanje širjenja okužb. Sprejema so se udeležili tudi predsednik Državnega Zbora Republike Slovenije Igor Zorčič, predsednik Vlade Republike Slovenije Janez Janša, predsednik Državnega Sveta Republike Slovenije Alojz Kovšca, minister, ki pokriva invalidsko področje Janez Cigler Kralj, predsednica Sveta za invalide Republike Slovenije Mateja Toman ter svetnik državnega sveta Dane Kastelic.

Ob mednarodnem dnevu invalidov je predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije Borut Sever poudaril, da se invalidi v vsakdanjem življenju še vedno srečujejo z veliko ovirami in diskriminacijo. Poudaril je, da invalidi želijo, da bi ob mednarodnem dnevu invalidov spodbudili širšo družbo k boljšemu razumevanju invalidov, temeljnih pravic invalidov in potrebe vključevanja invalidov v družbo. Dejal je, da je mednarodni dan invalidov tudi priložnost za pregled stanja na področju uresničevanja človekovih pravic in življenja invalidov in zavez Konvencije združenih narodov o pravicah invalidov v Republiki Sloveniji.

Dejal je, da je pohvalno, da smo priče nekaterim pozitivnim spremembam pri dojemanju invalidnosti, predvsem glede enakopravnega vključevanja invalidov v družbo, saj tudi invalidi dajejo pomemben prispevek k razvoju družbe. Hkrati pa je opozoril, da nekatere ključne zaveze iz konvencije o pravicah invalidov še vedno ostajajo neuresničene oziroma »niso omogočene na enakopraven in enakovreden način.« V zvezi s tem je izpostavil dostopnost v fizičnem okolju, mobilnost in prevoz, informacije ter komunikacije, enakost in nediskriminacijo, sodelovanje v političnem in javnem življenju, obveznost temeljitega posvetovanja z invalidi in druge.

Mateja Toman, predsednica Sveta za invalide Republike Slovenije je poudarila, da kljub mednarodnim aktom in nacionalni zakonodaji, ki ščitijo

pravice invalidov, te niso same po sebi umevne. Treba si je prizadevati, da se ohranijo in vlagati veliko napora, da se pravice invalidov izboljšajo. Invalidi se v vsakdanjem življenju še vedno srečujejo s številnimi ovirami in diskriminacijo. Poudarila je še, da je treba posebno pozornost nameniti zagotavljanju vključujočega izobraževanja, programom medicinske, zaposlitvene oz. poklicne rehabilitacije, dostopnosti do objektov, trga dela in zaposlovanja. Končala je z mislijo: »Z letošnjim geslom Združeni narodi pozivajo države podpisnice Konvencije o pravicah invalidov, da navkljub covidu-19, ali prav zato, invalidom namenijo še več pozornosti pri njihovi uveljavitvi v družbi in njihovem opolnomočenju, da bodo lahko kot polnopravni in tudi vodilni člani skupnosti sodelovali pri gospodarsko ekonomskem razvoju družbe. Skrb za invalide mora biti eden glavnih temeljev socialne in ljudem prijazne države ter s tem bolj humane družbe.«

Sprejete so bile nekatere spremembe zakonodaje, ki so izboljšale vsakdan invalidov. Spremembe Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so prinesle dvig najnižjih invalidskih pokojnin, omogočile so nadomestilo za telesno okvaro tudi tistim, katerih invalidnost ne izhaja iz dela, sprejete so bile spremembe Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju z vključitvijo pravice do obnovitvene rehabilitacije, sprejete so bile spremembe Zakona o osebni asistenci ...

Borut Sever

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je pozdravil navzoče in dejal, da so se v letu 2021 zgodile pozitivne spremembe na področju invalidnosti. Slovenija je med prvimi državami, ki so znakovni jezik vpisale v ustavo in prva država na svetu, ki je v ustavo vpisala jezik gluhoslepih. Na koncu govora je poudaril, da si bo še naprej prizadeval za vključevanje invalidov v družbo in za pravice invalidov ter spoštovanje konvencije o pravicah invalidov.

Vladimir Pegan

**„Dokler živimo, se moramo učiti
umetnosti življenja.“ Seneka**

MEDNARODNI DAN MIRU

Z mislijo na temo letošnjega dneva miru »Okrevanje za pravičen in trajnosten svet« je generalni sekretar OZN-a Antonio Guterres sto dni pred mednarodnim dnevom miru povedal: »Vabimo vas, da se pridružite prizadevanjem družine Združenih narodov, v katerih se osredotočamo na boljše okrevanje za bolj pravičen in miren svet. Praznujte mir tako, da se borite proti dejanjem sovraštva na spletu in v življenju in širite sočutje, prijaznost in upanje ob pandemiji in ko okrevamo.«

Že nekaj let veteranske in domoljubne organizacije: Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Zveza policijskih veteranskih društev Sever in Zveza društev in klubov MORIS, 21. septembra organiziramo pohod za mir, s katerim sporočamo, kako pomemben je mir za vsakega od nas, kako pomemben je čas brez vojne, sovraštva in nasilja in notranji mir, ki krepi medsebojno povezanost in tovarštvo med enakimi in različnimi. Udeleženci pohoda v Ljubljani so se tudi letos zbrali na ploščadi pred Moderno galerijo in se sprehodili po Cankarjevi in Čopovi ulici, Prešernovem trgu in Stritarjevi ulici vse do Mestnega trga, kjer se je ob 11.50 začela osrednja slovesnost ob letošnjem svetovnem dnevu miru. Slavnostni govornik in glasnik letošnjega nacionalnega mirovnega sporočila je bil dr. Tonček Kregar, ki je v mirovnem sporočilu med drugim dejal, da nam kot majhnim, komaj opaznim figuram na geopolitični šahovnici res ne preostane drugega, kot da z distance previdno spremljamo moderne igre prestolov. Smo pa za razmere na domačem dvorišču odgovorni sami.

Letošnja svečanost ob mednarodnem dnevu miru je potekala tudi 25. septembra 2021 na Cerju. Posvečena je bila kulturi, temeljnemu gradniku identitete prostora in naroda. Geslo letošnje prireditve je bilo »Skupna zgodovina nas združuje za prihodnost«.

Goste so pozdravili predsednik predsedujoče Zveze društev in klubov MORIS - Koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije Peter Vaš, predsednik Društva TIGR Gorazd Humar in župan Občine Miren-Kostanjevica Mauricij Humar. Slavnostni govornik Tone Partljič je izpovedal hvalnico Primorski kot zibelki upora proti fašizmu in nacizmu na Slovenskem in v nadvse čustvenem nagovoru opisal prva leta delovanja pripadnikov TIGRA. Velik del njihovih aktivnosti je bil povezan z ohranjanjem slovenskih knjig in izdajanjem tiskovin, s katerimi so

Foto: Janez Platiše

lokalno prebivalstvo spodbujali k negovanju jezika in kulture, in s tem tihega upora proti okupatorju. Ko je italijanska vlada sprejela zakon, s katerim je postopno ukinila slovenski jezik v šolah, je dr. Engelbert Besednjak v italijanskem parlamentu dejal: »Zavedajte se, da bo z dnem, ko boste to naredili, sleherni slovenski hiša postala šola in vsaka slovenska mati učiteljica slovenskega jezika!« Ni naključje, da se zlom okupiranih dežel vedno premišljeno izvaja preko pregona intelektualcev in kulturnikov. Ti negujejo najbolj čvrste vezi med ljudstvom. Zato je prav, da ozavestimo pomen in neizmerno moč kulture, ki je ohranjala pokončnost slovenskega naroda, vlivala pogum in bodrila nosilce narodnoosvobodilnega gibanja pred, med in po vojni! In Primorska je k temu boju prispevala največja imena slovenske poezije in literature: Gregorčiča, Kosovela, Grudna, Gradnika, Bevka ...

Župan občine Aiello v Furlaniji Andrea Bellavite je pomnik na Cerju opisal kot simbol miru in svobode, ki namesto spomina na nasilje, fašizem in nacizem kliče k bratstvu med narodi, k dokončnemu podiranju meja v Evropi.

Andreja Markovič

Foto: Janez Platiše

OB DNEVU ČLOVEKOVIH PRAVIC

*Kako se to zgodi,
da ljudje govorijo –
ta ni naš!*

*Ampak se dogaja,
da ljudje brez olike
delajo razlike.*

*Zato prosim,
najdite oliko,
pozabite razliko!*

*Važen je odnos,
to naj bo naš ponos.*

POZABITE NA DISKRIMINACIJO!

(Gal Govek, OŠ Šalek Velenje, 9. r.)

Presunljivo je bilo prebrati, videti in poslušati misli osnovnošolcev in srednješolcev o tem, kako doživljajo diskriminacijo in nestrpnost, kako se v njihovem domačem ali šolskem okolju določa, kdo je drugi, kdo je drugačen od predstavljenega o tem, kdo smo mi, naši, jaz in kdaj sem jaz, smo mi ... drugi.

Kako pride do nestrpnosti v odnosih do ljudi, ki jih ne poznamo? Ali med druge, drugačne, ki se jih izključuje iz okolja »naših«, sodijo otroci s posebnimi potrebami, otroci tujih delavcev, učenci, ki se šolajo doma, begunci, Romi, cepljeni, necepljeni, pripadniki drugih narodov in veroizpovedi, ali smo lahko tudi sami sebi drugi? Prav na ta vprašanja se je osredotočil mednarodni natečaj 'Kdo je drugi?', ki od oktobra 2021 do marca 2022 poteka v okviru EACEA projekta, ki ga financira Evropska unija in se imenuje Evropska antifašistična dediščina – orodje za boj proti sodobnim oblikam diskriminacije in nestrpnosti 2020 - 2022. Projekt izvajajo Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveza antifašističnih borcev in antifašistov Republike Hrvaške in Zveza antifašistov in borcev NOB Bosne in Hercegovine. 10. decembra 2021 so te organizacije skupaj s Pionirskim domom Ljubljana in Društvom za Združene narode ter ob podpori Zavoda RS za šolstvo pripravile razstavo nekaterih del mladih, posvečeno svetovnemu dnevu človekovih pravic.

Izpovedi mladih so odkrile tančico, s katero upravljavci držav in politik nenehno mahajo in se ne zavedajo njene krhkosti. Deklaracija o

UČITELJ: Kako ste se imeli na počitnicah?

OTROCI: Super!

UČITELJ: Dobro. Naj vam predstavim vašega novega sošolca. Ime mu je Mustafa.

MUSTAFA: Sdravo! (*pomaha*)

OTROCI (se smeji): Saj niti govoriti ne zna! Reče se zdravo!

UČITELJ: Ste se letos naučili česa novega?

OTROCI: Ja, veliko smo se naučili o predsodkih, diskriminaciji, naučili smo se posamezne besede novega jezika, ki ga govorijo v Iraku, novih navad in Mustafo smo naučili slovenskega jezika.

UČITELJ: Super! Res ste se naučili veliko novega.

Zala Globovnik in Žan Podvršnik
OŠ Partizanska bolnišnica Jesen Tinje,
7. razred

KONČNI NAUK

Pomembno je le to, da ljudi ne izključujemo iz naše družbe zaradi izgleda, spola, barve polti itd. Pomembno je, da jih najprej spoznamo, preden grdo govorimo o njih. Ljudje, ki so se norčevali in nasprotovali tistim, ki sem jih naštel, so diskriminanti. Otroci, ki se norčujejo, mislijo, da so »kul« in »frajerski«, v bistvu pa izpadejo kot bedaki.

človekovih pravicah iz leta 1948 je vse bolj aktualna in nakazuje, kako pomemben je ideal vseh ljudstev in narodov, da bi vsi organi družbe in posamezniki razvijali spoštovanje teh pravic in svoboščin ter zagotovili njihovo splošno priznanje in spoštovanje. Mladi so nam spet povedali, da si zaslužijo svet, v katerem bi imeli vsi ljudje svobodo govora in verovanja, in v katerem ne bi živeli v strahu in pomanjkanju. Pridobljene pravice in temeljne svoboščine niso le naša pravica, ampak tudi dolžnost, da jih spoštujemo, izvajamo, uveljavljamo, ohranjamo in nadgrajujemo.

Komisija je izbirala med več kot petdesetimi likovnimi deli ter več desetimi pesmi in esejem. Na poziv k sodelovanju so prispeli stripi, video posnetki, celo poročilo o raziskavi, narejeni med sošolci o tem, koga oni vidijo kot »drugega«. Sodelovalo je 26 osnovnih šol in štiri srednje šole, vključeni so bili otroci od prvega razreda osnovnih šol dalje. Na natečaju so sodelovali tudi tečajniki in tečajnice Pionirskega doma Ljubljana s slikami in kratkimi mislimi o tem, kaj je diskriminacija, nestrpnost, sovražnost, drugačnost. Razstava je na ogled tudi na spletni strani ZZB NOB Slovenije.

Žal se pandemija in izredne razmere, v katerih se nahajamo že dalj časa, odražajo tudi na področju uveljavljanja naših pravic in svoboščin. Stiskam, ki nastajajo, so najbolj izpostavljene ranljive družbene skupine. Zato bodimo pozorni in dovzetni na stiske drugih in jim pomagajmo pri uresničevanju njihovih pravic in ohranjanju njihovega dostojanstva. S temi mislimi se je začela okrogla miza z naslovom *Listina EU o temeljnih pravicah: načela in praksa v razmerah epidemije virusa covid-19*, na kateri so sodelovali Milan Brglez, evropski poslanec in predavatelj mednarodnih odnosov, Dušan Keber, zdravnik in minister za zdravje v letih 2000

- 2004, Renata Salecl, univerzitetna profesorica, raziskovalka, pisateljica in članica SAZU-ja in Ana Pavlič, raziskovalka na Inštitutu za raziskovanje enakosti spolov.

Razprava o pomembnih zadevah naj bi prinesla tako želene in obetavne zaključke. Zato je težko priznati, da razprava o človekovih pravicah še bolj odpira razpravo. Okrogla miza je razkrila tudi dejanja in težave, s katerimi se starejši soočajo kot »tisti drugi«. Še posebej njim epidemija ni (bila) naklonjena. Ne le, da so jim bili odvzeti osnovni socialni stiki, ampak se je tudi zdravstvena »covid« oskrba nekaterim dodeljevala po principu »seznamov«. Opozorjeno je bilo, da je sočasno s koronakrizo zaznan porast avtoritarnih principov vladanja. Da ima vsaka kriza ženski obraz, pa je bilo predstavljeno na podlagi izsledkov raziskave, v kateri je le 11 odstotkov vprašanih povedalo, da bodo imeli na epidemijo dobre spomine. Po drugi strani je raziskava razkrila, da je bil v epidemiji zaznan porast nasilja nad ženskami, in da je močno porasla intenziteta del, ki so jih v teh razmerah opravljale ženske. Te so morale hitro menjavati svoje vloge od matere, delavke, gospodinje, žene in učiteljice do oskrbovalke, psihologinje in trenerke.

Človekove pravice so naše bistvo. Prva in dokončna definicija našega obstoja. Svoboda, prostost, osebna in pravna varnost, samostojno odločanje, zbiranje, druženje, izražanje, socialna varnost, delo, zdravje, materinstvo, izobraževanje, kulturno življenje, so nekatere od človekovih pravic in »ničesar v deklaraciji ni mogoče razlagati v smislu, da katerikoli državi, skupini ali posamezniku daje pravico, da izvaja katerokoli dejavnost ali stori katerokoli dejanje, usmerjeno k uničenju katerekoli pravic in svoboščin« (30. člen deklaracije). Zato od tistih, »ki se norčujejo, mislijo, da so »kul« in »fajerski«, v bistvu pa izpadejo kot bedaki,« zahtevajmo, da svoja ravnanja spremenijo.

Andreja Markovič

Najboljši del človekovega življenja so njegova mala, brezimena in pozabljena dela dobrote in ljubezni.

W. Wordsworth

NEEKSPLODIRANA UBOJNA SREDSTVA: SKRB VZBUJAJOČA STATISTIKA V LETU 2021

Pomembno poslanstvo Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije je tudi ozaveščanje o neeksplodiranih ubojnih sredstvih, ki še vedno, več kot 100 let po prvi svetovni vojni in več kot 75 let po drugi svetovni vojni, ležijo na našem ozemlju.

O njih najdemo ogromno informacij, ki so praktično na doseg »klika«. Sredstva javnega obveščanja skoraj vsak dan poročajo o teh nevarnih najdbah. Nevarnost še vedno preži in nesreče se še vedno dogajajo, tudi smrtne. Letos sta bili dve takšni smrtni nesreči. V letu 2021 je statistika še posebej skrb vzbujajoča, saj je bilo, po podatkih Uprave RS za zaščito in reševanje pri Ministrstvu za obrambo RS, do 28. novembra 2021 623 intervencij (v povprečju 1,88 intervencije na dan) zaradi NUS-a. Najdenih je bilo 3427 kosov nevarnih sredstev, kar pomeni enormnih 12.298,70 kilograma. Novogoriško območje še vedno drži žalostni rekord, tako po številu intervencij kot številu najdenih kosov in njihovi teži. Do 28. novembra 2021 bilo na tem področju 323 intervencij, našli so 2121 kosov neeksplodiranih ubojnih sredstev, kar v teži znaša 9.588,50 kilograma. Sledijo Ljubljansko območje s

Foto: Priprava NUS na začasno skladiščenje (Vir: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, november 2021)

160 intervencijami, 481 najdenimi kosi neeksplodiranih ubojnih sredstev (1.855,37 kg), Dolenjska s 60 intervencijami in 523 kosi NUS (407,37 kg), Celjsko območje z 31 intervencijami in 181 kosi NUS (88,63 kg), Mariborsko območje z 29 intervencijami in 68 kosi NUS (213,63 kg) in območje Postojne z 20 intervencijami in 54 kosi NUS (145,20 kg).

Andreja Rožič

Foto: Priprava NUS na uničenje (Vir: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, november 2021)

Foto: NUS v naravi (Vir: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, november 2021)

LEOPOLD TAVČAR: DVAKRAT RANJEN

Leto 1922 je bilo usodno za primorske Slovence, saj je Italija po rapalski pogodbi pridobila velik del slovenskega naselitvenega prostora. Fašistično zatiranje slovensko govorečih prebivalcev Primorske se je še bolj okrepilo po letu 1922 in s fašističnim prevzemom oblasti v Italiji.

Prav v tem letu sem se rodil v Orleku pri Sežani in avtomatično postal državljani Italije. Kot Slovencu mi je bila odvzeta pravica do uporabe matrinega jezika. Star 19 let sem bil vpoklican v Milano na služenje vojaškega roka. Konjeniški regiment, v katerem sem služil, so oktobra leta 1942 napotili v Rusijo. Pohod po ukrajinskih stepah in vaseh v zimskem času, ko se je temperatura spustila tudi 42 stopinj pod ničlo, je bil že zaradi tega dejstva neizmerno težak. Na srečo nismo imeli vojaških spopadov in smo se po več mukotrpnih mesecih nesmiselne napotitve v Rusijo končno aprila 1943 vrnili v Italijo.

Prvič ranjen

Kmalu zatem sem odšel v partizane, kjer so me razporedili v 2. bataljon 17. brigade Simona Gregorčiča. Po različnih vojaških akcijah sem 15. januarja 1944 sodeloval v bojih na Trnovem, v t. i. nemški ofenzivi. Zaradi nemške premoči so se partizanske enote umaknile na Lokve. Z letalstvom so vas najprej bombardirali in jo zatem z drugimi enotami zavzeli. Oddelek nemških vojakov se je povzpел na cerkveni zvonik, od koder so imeli odličen pregled nad dogajanjem. Takoj so začeli obstreljevati partizanske položaje. S soborcem Viktorjem Černetom iz Tomaja sva imela nalogo onemogočiti njihovo obstreljevanje. Med streljanjem na zvonik se mi je pokvaril puškomitraljez. Poskušal sem ga popraviti in sem za trenutek pozabil na lastno varnost. Nemški vojak na zvoniku je moja nepazljivost takoj opazil in me z rafalom ranil v stegno desne noge. Tudi soborca Viktorja so ranili, prestrelili so mu koleno, zato se ni mogel premikati. Štiri dni in noči je vztrajal na položaju, brez hrane in brez medicinske oskrbe. Šele ko so nemški vojaki odšli, so mu terenci pomagali, vendar je bila rana tako huda, da mu niti skrbna medicinska nega ni pomagala. Partizanska zdravnica dr. Pavla mu je morala nogo amputirati. Jaz sem se iz kritične situacije rešil sam, tako da sem se vrgel v listje in se zakotalil v čepovansko dolino, prečkal cesto in se vzel na Lokovec. Ker sem izgubil veliko krvi in ker je bila moja desna noga onemogla, sem pri vzponu uporabil kolena. V trdi temi sem prišel do osamljene hiše, kjer me

je sprejela ostarela gospodinja in me skrila v spodnji prostor, poleg kože. Postregla mi je s kozjim mlekom in tukaj sem prenočil. V jutranjih urah me je gospodinja zaradi varnosti odpeljala v okoli 500 metrov oddaljeno skalovje. Na prostem, med skalami, sem preživel štiri dni. V nočnih urah mi je hrano prinašala mladinka aktivistka, ki mi je tudi za silo očistila rano in jo prevezala. Terenci aktivisti so me po štirih dneh prepeljali v Čepovan, kjer sem bil pri družini Kofol temeljito medicinsko oskrbljen. Od gostoljubne družine so me najprej peljali v zaselek Vrata, od tu pa v spremstvu dveh tovarišev na javko na Robu. V trdi temi so me odvedli v Okrevališče št. 1 SVPB Pavla. Med 45-dnevnim bivanjem so me uspešno zdravili tudi dr. Franc Derganc, bolničar in tečajniki, ki so obiskovali tečaj na Vršah. Po zdravljenju sem se vrnil v 17. brigado Simona Gregorčiča, pred tem pa sem se ustavil na kraju, kjer sem bil ranjen in poiskal puškomitraljez, ki sem ga zakopal v listje. Razveselil sem se, ko sem ga našel nepoškodovanega. Ko sem prišel v štab 2. bataljona 17. brigade na Krnice nad Vitovljami, so me bili vsi iskreno veseli, ker sem se vrnil zdrav, pa tudi zato, ker sem prinesel izgubljeni puškomitraljez.

Drugič ranjen

V bitki 21. aprila 1944 na Križni gori pri Colu sem opazil, da je puškomitraljezca smrtno zadela krogla, zato sem zagrabil njegovo orožje, skočil za steno in od tam streljal na sovražnika. Takrat je v steno priletela tromblonka in njen drobci me je ranil v glavo. Udarne moč eksplozije me je vrgla v gabrov grm, od tam sem se zavlekel pod košato smreko, si obvezal rano in nato izgubil zavest. Naslednji dan sem se

izpod smreke splazil na plan in zagledal borce, ki so iskali ranjene in padle. Okrvavljenemu in izmučenemu so mi nudili prvo pomoč, me nahranili s kruhom, namočenim v čaju, kajti drugega nisem mogel zaužiti. Rana mi je onemogočala, da bi odpiral usta. Nato so me prepeljali na javko v Mrzlo Rup. Italijanski vojaški bolničar, ki se je priključil partizanom, je razporejal ranjence: težko ranjene so odnesli v centralno bolnišnico, lažje ranjene, ki so bili pokretni, pa so napotili v Okrevališče št. 1. na Vršah ali pa v Okrevališče št. 2 na območju Krnic nad Spodnjo Idrijo. V Otiški grapi me je pregledal dr. Peter Gala, šef sanitete 9. korpusa. V rani je opazil svetleč drobec, ki ga je poskušal odstraniti, vendar mu ni uspelo, ker je bil že zaraščen v čeljustnem sklepu. Zato mi je odredil operacijo v centralni bolnišnici Pavla. Avgusta 1944 sem se zgasil na javki v Mrzli Rupi pri Kolencu, od tam pa so me pospremili v SVPB Pavla. Po uspešni

operaciji, ko mi je dr. Pavla odstranila ukleščen drobec kovine, mi je pri viziti dejala: »Če bi ga imel v riti, bi bil velik!« Po desetih dneh sem se vrnil v okrevališče. Na levi strani obraza pod čelom mi je ostala trajna brazgotina, hkrati pa sem oslepel na levo oko. Po vojni me je vojaška zdravniška komisija v Mariboru uvrstila v kategorijo 80-odstotni VVI. Zaradi oslepitve mi je bila po invalidskem pravilniku določena 50-odstotna invalidnost, po istem pravilniku za prizadeti čeljustni sklep pa 40-odstotna. Predsednik komisije je razsodil, da je 90-odstotna invalidnost previsoka, zato je obveljala 80-odstotna. Letos sem obiskal oralnega kirurga in po 77 letih je regentski posnetek razkril kovinske drobce, ki so me zadeli v boju. Kot rečeno je dr. Pavla največjega operativno odstranila, manjši delci pa so se zarasli v ustni votlini.

Leopold Tavčar

IVAN PAVŠIČ: NESREČA MED SLUŽENJEM VOJAŠKEGA ROKA

Služenje vojaškega roka sem nastopil leta 1986, v starosti 19 let. V vojaško evidenco sem bil vpisan že leta 1983, vojaški rok pa sem služil v Valjevu in Kikindi.

Dodeljen sem bil v protiklepni vod, zadolžen pa za »bestrajni top BST 82 mm«, in sicer kot »nišandžija«. V ekipi sem imel še štiri vojake, ki so bili pomočniki za posadko. Spominjam se jutra, ko sem se moral posloviti od svojih najbližjih. Mame, očeta in brata. Nekaj solz je priteklo, ko sem se vkrcal na vlak, ki je že čakal na železniški postaji Lendava. Pripeljal nas je v Čakovec, kjer smo morali prestopiti na drugi vlak, s katerim smo prispeleli v Zagreb. Tam smo imeli daljši postanek. Spoznal sem nekaj prijateljev, ki so prav tako odhajali na služenje vojaškega roka. Vlak nas je nato pripeljal v Beograd, kjer smo spet prestopili na drugi vlak in pozno popoldne sem le prispel v Valjevo. Tam nas je čakal vojak, ki nas je pospremil v vojašnico. Še in še bi lahko pisal, vendar je bistvo tega mojega članka dogodek, zaradi katerega sem postal vojaški invalid. V času med 16. januarjem 1986 in 14. januarjem 1987 sem služil vojaški rok v Valjevu, Kikindi ter nato še v Medji. 23. septembra 1986 smo bili na

vojaških vajah. Ob 9.50 sem dobil od starešine nalogo, da BST 82mm pripravim v položaj za streljanje. Pri tej pripravi sem potreboval pomoč kolega vojaka. Ko sem postavil krak in sem hotel zategniti 'stego' kraka, je vojak prehitro spustil cev, ki se je zaradi teže nagnila nazaj. Moja leva roka je ostala med krakom in smodnikovo komoro z zapiranjem in ključavnico. Pri tej nesreči sem si močno poškodoval roko med korenem prstanca in mezinca, saj je nanjo z vso močjo padla cev orožja in mi naredila luknjo v dlani. V nadaljevanju

služenja vojaškega roka sem opravil vrsto pregledov in zdravljenj poškodovane leve roke, ki je še vedno boleča, posebej ob vremenskih spremembah. 14. januarja 1987 sem se vrnil s služenja vojaškega roka. Ker sem bil pred odhodom v vojsko redno zaposlen v DO Gorenje Varstroj, sem se šel javit delodajalcu. Povedal sem mu, da sem med služenjem v vojski utrpel poškodbo leve roke, zato so me z napotnico zdravnika obratne ambulante poslali na medicino dela, ki naj bi ugotovila, ali sem še naprej sposoben opravljati dela in naloge orodjarja. Ker sem bil v JLA poškodovan, krivda za nastalo poškodbo pa je bila površnost vojaka, menim, da

sem upravičen do priznanja statusa vojaškega mirnodobnega invalida. 5. maja 1987 sem bil pregledan na prvi stopnji zdravniške komisije v Mariboru, kar je določeno v zakonu o vojaških invalidih. Ugotovili so 20-odstotno trajno invalidnost, zaradi poškodbe nastale v JLA, in sicer omejeno gibljivost četrtega in petega prsta po strelni poškodbi leve dlani. Z odločbo mi je bil priznan trajen status mirnodobnega vojaškega invalida X. skupine. Sem član Društva vojnih invalidov Pomurja - Murska Sobota.

Ivan Pavšič

naše vezi naše zgodbe

»ŽELIM SI, DA NE BI BILO VEČ VOJN«

Trenutek lahko spremeni življenje. O tem pripovedujejo tudi zgodbe ljudi, ki jih je zaznamovala nesreča z neeksploziranimi ubojnimi sredstvi, ostanki vojn na tleh Slovenije.

MARIJA VODOVNIK

»Ko sem bila stara tri leta, smo se s Teharij preselili v Gotovlje. Nesreča se je zgodila pozneje, junija 1945, ko sem imela sedem let in pol. Nekega dne sem šla po cesti mimo hiše, pred katero se je 13 let star poba igral z odvrženim materialom. Ustrelil me je s puško. Tako sem bila ob eno roko. Saj verjetno sploh ni mislil, da se bo zares zgodilo, ker se je igral. Moj oče je bil na tega fanta strašno jezen, fantova družina pa se je kmalu preselila, nismo izvedeli, kam. Premoženja niso imeli, da bi mi ponudili kak denar za odškodnino. Mi pa smo imeli doma malo kmetijo, oče ni bil zaposlen in smo kar težko shajali.«

Sploh se ne spomnim, kako sem šla nazaj v šolo.

»Bila sem desničarka in sem morala potem pisati z levo. Se sploh ne spomnim, kako sem šla nazaj v

Marija Vodovnik. Foto: Osebni arhiv.

šolo. Vem pa, da so me imeli za sebi enako, če sem kaj rabila, so mi pomagali. Ne spomnim se vsega, a imam same lepe spomine na šolske dni. Končala sem le osnovno šolo, nižjo gimnazijo. Žal mi je, da se

nisem posvetila študiju, ampak doma ni bilo denarja. Zaposlila se nisem, potem sem pa spoznala enega fanta in ko sem bila stara 18 let, sva se poročila. Ostala sem doma kot gospodinja. Mož je bil z mano zelo dober, niti omenil ni, da sem jaz invalid. Čez nekaj let sem rodila sina. Mož me je imel rad, uživala sem v materinstvu. Sin je zdaj že dolgo poročen, imam enega vnuka, tudi njegova žena me spoštuje. Glede tega sem srečna.»

Srečen si, če dobiš pravega partnerja, ki te razume.

»Sicer pa je bilo hudo. Nisem se mogla obleči, kot sem se želela. Saj veste. Nas, ženske, skrbi, kakšne smo videti, sploh pa, ko šele odraščamo. Ko sem imela kakšnih 15 let, me je to najbolj motilo, včasih sem v obupu rekla: 'Zakaj me ni kar do konca ustrelil?' Ščasoma sem spoznala, da moram tako živeti, da ne gre drugače. Navadila sem se delati čisto vse z levo roko, me pa potem malo muči srce, ker gre za levo roko. Najbolj hudo mi je bilo, da nisem mogla voziti avtomobila, sploh po tistem, ko sva s sinom ostala sama; veste, zdaj sem že 35 let vdova. To je bilo zelo težko obdobje, k sreči je bil sin takrat že prvo leto v službi. Pa sem se znova postavila na noge. Danes pravim: srečen si, če dobiš pravega partnerja, ki te razume in ti je v oporo. To je največ.»

Zveza in posamezna društva nam, članom, pomagajo.

»Imam pa srečo, da je bilo že leta 1972 ustanovljeno naše Društvo civilnih invalidov vojn Celje, takoj sem se včlanila vanj. Zveza in posamezna društva nam, članom, pomagajo. Vsako leto nam je na voljo razgibavanje, fizioterapija, lahko gremo na primer v Strunjan. Prek društva sem se ukvarjala z atletiko, plavanjem, kadarkoli je bila priložnost, sem bila zraven, tudi kot delegatka v odboru in tako naprej. Zdaj imamo res v redu predsednika društva, mlajšega, ki si prizadeva za nas. Včlanjena pa sem tudi v društvo upokojencev, kjer imamo dvakrat na teden kegljanje na vrvici in pikado. Tudi sprehajam se rada. Ko nisem s sinom in njegovo družino, imam vedno družbo, polno prijateljic, da nisem osamljena. Srečna sem, ker zaradi invalidnosti nisem na stranskem tiru. Pa že več kot 15 let pišem dnevnik, čisto vsak dan. To je dobro tudi za urjenje spomina. Včasih se česa ne spomnim, a tako dolgo razmišljam, dokler mi ne uspe. Sicer pa ljudem svetujem, naj bodo previdni, orožje naj pustijo tistim, ki so za to pristojni, da se takšne nesreče ne bi ponavljale. Želim si, da ne bi bilo več vojn.»

ANTON ZVONE PIRC, PODPREDSEDNIK DRUŠTVA CIVILNIH INVALIDOV VOJN GORENJSKE

Anton Zvone Pirc. Foto: Osebni arhiv.

»Bilo je leta 1956 v Leskovcu pri Krškem. Pasli smo krave in v grmovju sem našel železno čelado in ročno bombo. Štirje otroci smo bili v bližini, trije fantje in ena punca, ki bombe nismo niti poznali. En otrok je imel štiri, drugi pet ali šest let, jaz sem bil star deset, sestrična pa enajst ali dvanajst let. Bombo sem jaz držal v roki. In ker nisem vedel, kaj je, sem jo razdiral. Čelado sem uporabil za podstavek. Dobro se spomnim, da sem potegnil dva plehnata jezička, s čimer je bila bomba aktivirana. In verjetno je po treh minutah počila. Čelado je razneslo, štiriletniku jo je odneslo v trebuh in zaradi poškodb je pozneje v bolnici v Brežicah, kamor so odpeljali njih tri, umrl. Mene so zaradi težjih poškodb odpeljali v bolnico v Zagreb.»

V bolnišnici sem bil dva meseca.

»Ker sem bombo držal, sem izgubil obe roki. Oziroma mi je levo roko takoj utrgalo v podlakti, desno roko, v kateri sem držal kamen, s katerim sem udaril po bombi, pa mi je močno poškodovalo. Najbolj dva prsta, kazalec in sredinec, ker pa se roka tam ni hotela zaceliti in medicina takrat še ni bila toliko napredna, so mi po 14 dneh še pri tej roki odrezali podlaket. Kolikor se spomnim, sem bil en teden po dogodku v nezavesti. Ampak sem se očitno v tistem tednu toliko pozdravil, da zavesten nato nisem čutil nobenih bolečin. V bolnici sem bil dva meseca, cel maj in junij, spomnim se, da sem se domov vrnil 1. julija. Na eno oko nisem videl, na drugega pa sem čez nekaj mesecev videl le še okoli tri odstotke. Toliko, da sem lahko sam hodil, pa da sem določene predmete lahko videl.»

Kako ste zaživel po poškodbi?

»Z društva slepih so me obiskali in me potem poslali na šolanje v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljano. V zavodu so nas navajali na samostojnost, veliko sem se naučil. Tam sem končal osnovno šolo, se usposobil za telefonista, leta 1964 pa sem šel v službo za telefonista v Dom slepih v Škofjo Loko. Tam sem spoznal tudi ženo, s katero sva dobila tri sinove. Iz ene sobe sva se s prvim sinom preselila v novo stanovanje na Planini. Ženi sem pri ogromno stvareh pomagal, nisem sedel v zapečku. Svoje sposobnosti sem s pridom uporabljal. Od lani sem vdovec. Zdaj živim z najmlajšim sinom in njegovo ženo, imamo enega vnuka in eno vnukinjo.«

Že dvakrat sem bil državni prvak.

»Zelo pogosto poslušam zvočni časopis, zvočne knjige, radio, glasbo prek cd predvajalnika, kasetarja in gramofona; in potem malo presnemavam, ko se glasbe naveličam, pa posnamem kaj drugega. Ukvarjam se tudi z vrtnim kegljanjem in sicer na dveh koncih, prek Zveze slepih in pri ZDCIVS. Že dvakrat sem bil državni prvak, enkrat podprvak in enkrat tretji; no, zdaj se zaradi epidemije koronavirusa lep čas sploh nismo srečevali, sicer pa smo imeli vsak tork trening. Ko sem bil mlajši, a že po poškodbi, sem se ukvarjal tudi z atletiko: tekel sem na 60, 100 in 400 metrov in metal kroglo. Okoli leta 1995 sem se začel ukvarjati tudi z radioamaterstvom, ampak sem dejavnost opustil, čeprav dovoljenje še imam. Zdaj se intenzivno ukvarjam s šahom. V vsakodnevnem življenju rabim pomoč pri kuhi, da mi torej drugi skuhajo, pa pomoč pri kakšnih drobnih rečeh, na primer pri zapenjanju gumbov, čeprav so danes oblačila že takšna, da gumbi niso več povsod. Sicer pa niti ne rabim prav veliko pomoči.«

Gledam naprej v življenje, ne glede na to, kaj se je zgodilo.

»Svojim otrokom in njihovim prijateljem sem vedno govoril, naj nikoli ne primejo kakšne škatlice ali česa podobnega, nepoznanega, ker nikoli ne vedo, kot sam nisem vedel, ali je to eksploziv ali kaj drugega. O tem sem tudi že predaval v šoli. Psihično pa nisem bil nikoli na tleh. Držal sem se pokonci in nisem imel tovrstnih težav, ne glede na invalidnost, čeprav sem od ljudi poslušal, da sem revež, da nič ne morem. Gledam naprej v življenje, ne glede na to, kaj se je zgodilo.«

LEON PILINGER, PREDSEDNIK MEDOBČINSKEGA DRUŠTVA CIVILNIH INVALIDOV VOJN MARIBOR

Leon Pilingar. Foto: Osebni arhiv.

Bil sem član ekipe za razminiranje.

»Bil sem poklicni gasilec, specializiral pa sem se tudi za pirotehniko. Tako sem bil član ekipe civilne zaščite, člani smo bili z različnih koncev Slovenije. To je bila ekipa za razminiranje po osamosvojitveni vojni v Sloveniji. Z razminiranjem smo začeli aprila 1992. S to dejavnostjo sem se sicer ukvarjal od leta 1983, na Štajerskem je potekala prek enote poklicnih gasilcev v Mariboru. Če si se s tem ukvarjal, si dobil dodatek k plači. Bili smo pionirji razminiranja v samostojni Sloveniji. Za to delo smo imeli usposabljanja na minskem polju. Pozneje se je organiziranost dela nekoliko spremenila.«

Stopil sem naravnost na mino, zato mi je stopalo kar odtrgalo.

»Nesreča se je zgodila na letališču Cerklje ob Krki, ko smo že skoraj končali z delom, spomnim se, da je bila sobota. Delali sta dve ekipi, v vsaki ekipi smo bili trije. Prva ekipa je pregledovala določeno širino minskega polja, zaradi varnosti ji je z zamikom sledila druga ekipa. To minsko polje je bilo med ograjo in njivo. Stopil sem naravnost na mino, zato mi je stopalo kar odtrgalo. Občutek je bil sprva takšen, kot da imam zlomljeno nogo. Pa sem jim hitro rekel, naj mi škorenj sezujejo, da ne bo noga v njem zatekla. Na kraju dogodka je bila zdravniška ekipa, ki me je oskrbela, dali so mi protibolečinske injekcije. Vsi trije smo bili poškodovani, a druga dva kolega laže kot jaz.«

Skupno sem bil na bolniški več kot leto dni

»Odpeljali so nas v bolnico v Brežice, kjer pa so mi hoteli nogo pri kolenu amputirati. Toda dr. Rozman

se je zdravniku, ki je tako odredil, odločno uprl, da je vendar treba ohraniti čim več noge. In ker se nista uspela sporazumeti, so nas vrgli ven iz bolnice. Odpeljali smo se v starem vojaškem avtu, spomnim se, da je bil avto brez vsega, brez alarmnih zvoncev. Voznik je bil vojaški policist. Pištolo je položil na armaturno ploščo in rekel: 'Ne bo se nas ustavljalo!' Zaradi hudih krvavitev in bolečin naj bi me peljali v Ljubljano, a se je doktor med potjo odločil, da gremo v Novo mesto, ker do Ljubljane ne bi zdržal. V Novem mestu sem bil štiri dni. Nato so me odpeljali v bolnico v Maribor. Potem sem šel na URI Soča v Ljubljano. Napravili so mi protezo. Skupno sem bil na bolniški več kot leto dni.«

Delo gasilca dispečerja sem opravljal do upokojitve

»Ob poškodbi sem bil star 35 let. Dela poklicnega gasilca nisem več mogel opravljati. Skozi delovno rehabilitacijo se je pojavila možnost, ko so odprli delovno mesto gasilca dispečerja, tako sem prišel v centralo; še pred tem sem bil na delovnem mostu vodje vzdrževanja, torej vzdrževanja vse gasilske tehnike, gasilskih stavb. Z delom sem torej nadaljeval kot dispečer, če ste tedaj poklicali gasilce, sem se oglasil jaz. Delo je potekalo, kot poteka še danes v vseh centrih za obveščanje. Delo gasilca dispečerja sem opravljal do upokojitve, zdaj sem upokojen že deset let. V prostem času skrbim za vikend, do leta 2014 sem šel vsako leto na jadranje. In aktiven sem kot predsednik mariborskega društva in kot član upravnega odbora ZDCIVS.«

Po moji nesreči se je delo enote organizacijsko spremenilo.

»Po moji nesreči se je delo enote organizacijsko spremenilo. Ta naš del ni več spadal neposredno pod gasilsko službo, ampak so v to začeli stopati tudi iz drugih poklicev. Pirotehnika in odstranjevanje je sestavni del civilne zaščite. Naredili so regijske enote, mislim, da obstajajo še danes, obstaja pa še državna enota. Slednja je na primer opravila odstranjevanje ene od bomb v Mariboru leta 2019, ko so del mestnega prebivalstva začasno evakuirali. Tovrstnih odstranjevanj je bilo že pred tem primerom v Mariboru veliko. V devetih letih, kolikor dolgo sem se jaz s tem ukvarjal, smo menda odstranili šest bomb enake velikosti, kot je bila tista iz 2019. To smo nekoč počeli v gramoznici blizu Kidričevega, takrat namreč še ni bilo tehnologije za odstranjevanje na licu mesta. Zdaj pa je tak način prepovedan. In za uničevanje uporabljajo poseben poligon. Pred mojo nesrečo –

razen kolega, ki se mu je nekaj mesecev pred mojim dogodkom razletel tulec granate – nezgode pri nas ni bilo. Se tudi ne spomnim, da bi kateri od pirotehnikov v Sloveniji pred tem nastradal. Bilo je sicer nekaj poškodb v vojski, ampak vse z novim orožjem.«

Zbiratelji starega orožja so dobili vtis, da so postali strokovnjaki za vse.

»Obstajajo določeni posamezniki, ki se gredo strokovnjake in se lotijo razstavljanja eksplozivnih sredstev kar sami. Kljub vsem opozorilom in nasvetom se še vedno najdejo ljudje, ki ne verjamejo, da je to lahko smrtno nevarno. T. i. zbiratelji starega orožja so imeli srečo, da se jim dolgo ni nič zgodilo in so tako dobili vtis, da so postali strokovnjaki za vse, da se njim enostavno ne more nič zgoditi. Po mojem prepričanju vedno manj delajo s strahom, kot se temu reče. Za pirotehniko je včasih veljajo, da ko izgubiš strah, potem je bolje, da nehaš opravljati to delo. Vsaj včasih je bila takšna filozofija, pa mislim, da je še zdaj tako. Spoštovanje do eksplozivnih sredstev pač moraš imeti.«

Večina civilnih invalidov vojn ima težke poškodbe.

»Kot društvo smo imeli določen čas tudi predavanja po osnovnih šolah, da bi o teh nevarnostih seznanjali otroke. Takrat sem bil že član, ne pa že tudi predsednik, in spomnim se, da so bili ti obiski zelo različno sprejeti. Zdaj tega ne počnemo več. Meni se posledica poškodbe ne vidi, sploh če imam dolge hlače, verjetno kdo pomisli, da me le malo noga boli in šepam. Večina civilnih invalidov vojn pa ima težke poškodbe. In nekateri so bili mnjenja, da so posledice za otroke preveč nazorne, da jih strašimo, čeprav se niso dobesedno tako izrazili. Sicer pa mislim, da je področje prek civilne zaščite že tako dobro postavljeno, da oni zdaj sami upravljajo tudi ozaveševalni del. Da pripadniki teh enot zelo dobro opozarjajo ljudi na nevarnosti.«

Vsem hvala za pogovor.

Kaja Kokot Žanič

Prvič objavljeno na spletni strani Dostopno, RTV Slovenija, 3. junija 2021

Vir: <https://www.rtvsl.si/dostopno/clanki/zelim-si-da-ne-bi-bilo-vec-vojn/582760>

DRUŠTVO CIVS LJUBLJANA 1971 – 2021 - SKUPAJ 50 LET

»Leta 1944 sem bila v internaciji na Poljskem. Na meni so delali medicinske poskuse in me sterilizirali. Imela sem 14 let.«

»Star sem bil 9 let. Kot otrok sem raziskoval letališke bunkerje. Našel sem detonator. Nisem vedel, da je nevarno. Na cerkvenem pragu sem tolkel po njem. Takrat je razneslo. Imam 97-odstotno izgubo vida in še danes številne drobce detonatorja po telesu.«

»Leta 1944 so me pretepli sovražniki. Poškodovali so mi hrbtenico. Imel sem 11 let.«

»Rodila sem se v taborišču. Zaradi stradanja, maltretiranja ter bivanja v težkem škodljivem okolju sem zbolela za tuberkulozo desne noge. Še danes imam hude bolečine.«

»Imela sem 3 leta, pogosto smo bežali pred sovražniki. Večkrat smo bili izpostavljeni lakoti in mrazu. Zbolela sem za pljučnico. Zdravljenje takrat ni bilo možno. Izgubila sem vid.«

»Bila sem žrtev fašističnega nasilja. Mati je bila v taborišču. Zaradi posledic pomanjkanja in nekvadratne hrane matere med nosečnostjo sem že po rojstvu izgubila vid.«

Avtor slike: akademski slikar Polde Oblak, pokojni član društva, civilni invalid vojne, 1931–2020.

Te in še nešteto bolečih zgodb se skriva v arhivu Društva CIVS Ljubljana. Pred 50. leti, 22. oktobra 1971 so se občani iz 16 občin nekdanjega ljubljanskega okraja, katerih invalidnost je bila posledica vojnega nasilja in poškodb z vojaškim materialom, zbrali na ustanovnem občnem zboru društva, v dvorani SOB Šiška. Na ustanovnem občnem zboru so zapisali:

»Nova organizacija je odskočna deska in zaslomba, da si bomo lahko zagotovili in priborili pravice, ki nam pripadajo.«

Kaj pomeni 50 let?

Teh 50 let pomeni polovico stoletja organiziranega delovanja, usmerjenega k rešitvam invalidskega varstva civilnih invalidov vojn tako v smislu naporov za prilagajanje veljavne zakonodaje kot tudi strokovnih usmeritev, ki zadevajo rehabilitacijo, zaposlovanje, tehnične pripomočke, človekove pravice in druge dejavnike, ki tvorijo življenje civilnih invalidov vojn v Sloveniji. Vseh 50 let so bila osnovna izhodišča, ki jim društvo sledi, prizadevanja za enakovrednost in enakopravnost slovenskih civilnih invalidov vojn na vseh področjih družbe.

Vse se je začelo leta 1955, v majhni neogrevani sobici na današnjem Gornjem trgu v Ljubljani, ki so si jo delili Ivan Povše, Peter Šterk in Ivan Iskra. Ker so imeli podobno usodo, so se večkrat pogovarjali o nujnosti priznanja statusa civilnega invalida vojne in pravici do invalidnine. Kmalu sta se jim pridružila tudi Marjan Rihar in Janez Hrovat. Sestali so se na prvem sestanku. V njihovi sobici se je torej začelo ustanavljati Društvo civilnih invalidov vojn Ljubljana. Kmalu so se jim pridružili tudi drugi civilni

Prvi sestanki civilnih invalidov vojn.

invalidi. Med najaktivnejšimi so bili profesor Pavle Janežič, Jože Zupanc in Tone Tomc. Menili so, da ne smejo ostati nedejavni, saj se potem njihove razmere ne bodo izboljšale. Z veliko truda, vlaganja vlog, obiskov ministrstva ... so jim status civilnega invalida vojne priznali 1. januarja 1969. Po tem uspehu so se začeli resno organizirati in so leta 1971 ustanovili Društvo civilnih invalidov Ljubljana.

Društvo civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana (Društvo CIVS Ljubljana) je danes samostojna, prostovoljna in humanitarna organizacija javnega pomena, ki deluje na področju povezovanja in ohranjanja interesov svojih članov, ki so postali invalidi kot nevojaške civilne osebe zaradi posledic vojnih dogodkov in vojnega materiala.

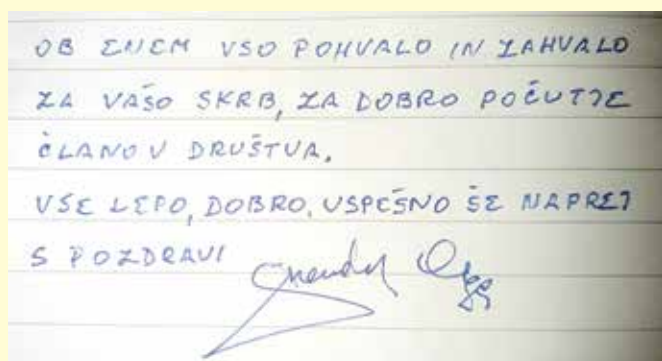
Društvo izvaja 4 temeljne socialne programe:

- skrb za ohranjanje zdravja,
- preprečevanje in blaženje socialnih in psihičnih posledic invalidnosti,
- rekreacija in šport,
- kulturna dejavnost.

Statusno – pravna dejavnost poteka na naslednjih področjih:

- spremljamo zakonodajo, ki se nanaša na varstvo in pravice CIV,
- po potrebi sprožimo postopke za uveljavitev davčnih olajšav invalidom sorazmerno s stopnjo njihove invalidnosti,
- prizadevamo si za pravičnejše izplačevanje invalidnin glede na odstotek invalidnosti,
- prizadevamo si, da država civilnim invalidom vojn prizna odškodnino za obdobje po vojni, ko nam ni priznala statusa in pravic civilnega invalida vojn,
- prizadevamo si, da se organiziranost društev civilnih invalidov vojn v smislu določil Zakona o invalidskih organizacijah na republiški ravni preoblikuje v učinkovito pravno in organizacijsko urejeno organizacijo,
- obveščamo javnost o položaju in odprtih vprašanjih varstva civilnih vojnih invalidov.

Od leta 2014 Društvo vodi predsednica Angela A. Zadnikar.

Angela A. Zadnikar – predsednica DCIVS Ljubljana

Angela A. Zadnikar je predsednica Društva civilnih invalidov vojn Slovenije Ljubljana od leta 2014. Že tri desetletja aktivno dela s civilnimi invalidi vojn osrednje Slovenije. Zna prisluhniti potrebam posameznih članov in se rahločutno odzvati na velikokrat osebne težave posameznikov. Z optimizmom, vedrino in pozitivnim razmišljanjem, invalidom prinese veselje in jim pomaga. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je v pravem pomenu besede zaupnica vseh civilnih invalidov osrednje Slovenije. Od leta 2014, ko je postala predsednica Društva CIVS Ljubljana ter zakonita zastopnica društva, skrbi za koordiniranje med posebnimi socialnimi programi in upravljanjem društva. V zadnjih letih je veliko prispevala k povezovanju vseh društev CIV v Sloveniji in ZDCIVS.

Angelco, kot jo kličemo, poznajo vsi člani društva. Vedno se prijazno nasmehne in poskuša ustreči željam članov. Je tudi članica komisije za socialno in zdravstveno varstvo in predsednica komisije za društveno dejavnost. V letu 2021 je za svoje požrtvovalno delo prejela Zlati znak ZDCIVS.

V okviru našega jubileja bomo v društvu izdali Zbornik »Skupaj 50 let«, v katerem bomo v besedi in sliki predstavili prehojeno pot, pomen, naloge društva, najvidnejše dosežke v 50. letih delovanja in opisali, kako se je od leta 1971 reševalo vprašanje civilnih invalidov vojn.

Zbornik bomo posvetili spominu na trpljenje civilnih invalidov vojn in upanju, da se vojne grozote, ki so pustile trajni pečat, ne bodo nikoli več ponovile. Ker pa nam je epidemiološka slika v državi preprečila zaznamovanje visokega jubileja na proslavi, bo ta, če bo le mogoče, organizirana v spomladanskem času prihodnje leto. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem civilnim invalidom vojn in vsem, ki so v 50. letih kakorkoli pripomogli k uspešnemu delovanju društva.

ZAOBLJUBA ZA PRIHAJAJOČE LETO 2022

Poslanstvo našega društva se trudimo udejanjati vsakodnevno. Ovire, ki nam jih je življenje prineslo, lahko obrnemo tudi sebi v prid, je lepo povedala Katarina Vuga v zborniku Živi pomniki vojn (2018).

»Invalidi premoremo zelo bogat notranji svet, ker s seboj nosimo vse svoje ječe. Morda je prav invalidnost marsikomu pripomogla k bolj ustvarjalnemu in plodnemu življenju, saj udobje in preobilje pogosto vodita v občutek praznine, dolgočasje pa tudi v drogo ali celo v samomor. Sprejeti se in poiskati v sebi skrite vrline in talente, ki so nam dani, pa je posebna modrost, ki uspešno usmerja naše življenje,« je zapisala.

Radi se znova in znova srečujemo, smo povezani, sodelujemo, si pomagamo. To nas napolnjuje, da smo notranje zadovoljni. Če imamo možnost izbrati slabo ali dobro, za kaj naj se odločimo? Prav vsak si naj odgovori na to vprašanje in dobil bo odgovor, kako sam kot posameznik skozi to prizmo vpliva na svet okoli sebe.

Vemo, da sreča nista avtomobil ali hiša, polna nepotrebne krame. Sreča je, ko smo notranje

Slap Sušec pri Ilirski Bistrici, april 2021

izpolnjeni, pa čeprav v skromni bajtici in ponošeni obleki, in med ljudmi čutimo pozitivno energijo. Naši predniki, ki so živeli v za nas nepredstavljivo težkih razmerah, a kljub temu prisegali na dobroto in prijateljstvo (morda pa ravno zaradi tega), so imeli tudi veliko modrosti, ki nam jo sporočajo prek ljudskih pesmi: *Zakrivljeno palico v roki, za trakom pa šopek cvetic - kot kralj po planini visoki pohajam za tropom ovčic. Ne, palice svoje ovčarske*

za žezlo kraljevo ne dam! In rajši kot krono cesarsko - cvetlice na glavi imam.

Saj se vam svita, o čem govorim? Zaobljubimo se takoj, da bomo v prihajajočem letu in naprej izboljšali medosebne odnose, ki so osnovni gradnik dobre družbe, v kateri želimo vsi živeti. In odpo-
vejmo se kupovanju krame in plastičnega kiča. Še posebej se ob tem spomnimo naših zanamcev, ki

bodo od nas podedovali planet Zemljo (tako kot smo jo mi od naših prednikov), in ki jim bodimo zgled.

Iz Društva civilnih invalidov vojn Primorske vsem bralcem voščimo vse dobro v prihajajočem letu, dodajamo pa utrinke z letošnjih potepanj.

Iris Pahor

DVI SLOVENSKE ISTRE KOPER - LETO SE IZTEKA

V društvu vojnih invalidov Slovenske Istre Koper smo na zadnjem druženju članov organov društva pregledali naše delo v letu 2021.

Ugotovili smo, da smo dobro delali. Vsak posebej se je potrudil in delo, za katero je bil zadolžen, dobro opravil, pa naj bo to v vodstvu društva, delu članov organov društva ali pa prizadevanju naših športnikov, ki nam prinašajo medalje iz tekmovanj. Zadovoljni s svojim dozdašnjim delom smo ne glede na to, da so se pravila igre ves čas spreminjala, in so bili danes takšni ukrepi, jutri drugačni, vseeno izpeljali vse načrtane naloge in dosegli zadane cilje.

Od tega leta se počasi poslavljamo in že razmišljamo o letu, ki prihaja, o tem, kaj vse bomo naredili. Pred nami so jasni cilji.

Polni optimizma gledamo v svetlo prihodnost, kjer ne bo več delitev na leve in desne, na cepljene in necepljene, kjer bomo spet vsi enaki.

Vsem želim lepe praznične dni z veliko topline v srcih, predvsem pa zdravo in srečno v letu 2022.

Janja Žagar

TIŠINA GOZDA

Zemlja slovenska, naša si ti,
na njej prelito bilo je dosti krvi,
krvi mladih fantov in možov,
do mater in nedolžnih otroški je oči.

Gozdovi temačni so brez luči,
skrivali težke so trudne noči,
da lajšali trpljenje mnogih so ljudi,
ki v njem preživeli svoje so dni.

Ko tišina iz gozda je odšla,
v svetlobi sonea pesem naša je prišla,
pesem slovenska svobodnih želja,
naša pesem, ljubljena Slovenija.

Slovenija naša ljubljena
ostani taka, kot zdaj si,
da bi za vedno pesem zapeli,
pesem o naši ljubljeni Sloveniji.

Ivanka Peršič

**Pogum ni odsotnost strahu,
temveč zmaga nad njim. Pogumen
človek ni tisti, ki strahu ne čuti,
ampak tisti, ki strah premaga.**

— Nelson Mandela

»BIVATI V ČATEŽU JE PRAVI UŽITEK.«

Socialno zdravstvena komisija Društva vojnih invalidov Celje je tudi v iztekajočem se letu opravila vse svoje načrtovane seje in uspešno obravnavala vse vloge svojih članov na rednih sejah.

V skladu s programom dela društva za leto 2021 je vse predložene sklepe socialno zdravstvene komisije potrdil tudi Izvršni odbor DVIC. Kot je pojasnil predsednik celjskega društva Stane Mele, bo socialna komisija na podlagi vlog in prošenj ter v skladu z možnostmi svojim članom še naprej zagotavljala tudi bivanje v počitniški hišici v termah Čatež, pri čemer bo upoštevala materialni položaj upravičenca. Celjski člani se v mnogih primerih koriščenja programov odzovejo tudi s povratno informacijo, z zahvalo za konkretno pomoč, ali s poročilom o bivanju v Čatežu.

Pred kratkim sta svoje vtise zbrala zakonca Milan in Milica Goubar, ki sta bivanje v hišici označila z dvema besedama: pravi užitek. *»Že ob vstopu v hiško gosta pričaka sodobno urejen predprostor, ki se nadaljuje v toaletne prostore in bivalni del. Vse je izjemno lepo urejeno, čisto in polno opremljeno. Oprema je že na pogled nova, kar dodatno vpliva na prijetnost počutja,«* sta svoje vtise povzela Goubarjeva in nadaljevala: *»Kuhinja ima vse potrebne pripomočke, tudi nadstandardne, saj je na razpolago indukcijska plošča, prostoren hladilnik, pomivalni stroj in vsa gospodinjska oprema ter posoda. Ugodje bivanja povečuje tudi velik televizor, široka programska shema in ogrevanje, ki je urejeno preko sodobnih IR panelov ter talnega ogrevanja v kopalnici.«* Navdušena sta tudi nad spalnico

Zakonca Goubar

z ortopedskimi vzglavniki ter prostorno in urejeno teraso, ki jima je omogočala uživanje in sprostitev tudi v ograjenem, intimnem prostoru za hiško z vrtnimi stoli in mizo. *»Urejeno parkirišče neposredno pred hiško nudi občutek varnosti, le nekaj minut hoje pa je treba do vodnega kompleksa, ki človeku povrne energijo in moč,«* zaključita zakonca Goubar in še posebej pohvalita organizacijo tako na zvezni kot lokalni ravni, saj, kot sta zapisala v zahvalnem pismu, prijazna ekipa DVI Celje budno spremlja potek oddajanja počitniške hiške in skrbi za enakopravnost njene zasedenosti. *»S prijazno komunikacijo poskrbi za ureditev dokumentov, kar bi sicer nam, starejšim, lahko povzročilo ogromno preglavic in nepotrebnega stresa.«*

Vesna Tripkovič Sancin

JESENSKE AKTIVNOSTI V MDCIV CELJE

V MDCIV Celje smo jesenske aktivnosti začeli s predavanjem »Hrana za imunski sistem«, ki ga je organizirala zveza. Po predavanju smo sklicali občni zbor članstva, ki se ga je udeležil tudi predsednik MDCIV Maribor.

V oktobru smo izvedli kopalni dan v termah Zreče in ogled živalskega vrta in tematskega parka ZOO-LAND v Slovenskih Konjicah, kjer so nam predstavili tematska prizorišča: tropski otok, japonski vrt, avstralsko pokrajino, kmečko dvorišče, divji zahod in jamo strahov. Seveda so nas na vsakem tematskem prizorišču pričakale tudi živali, in sicer kenguruji, poni, krokodila, lemurji, opice mamak, kakadu, nan-

du, zeleni legvan, alpaka, nosati medvedki, pritlikavi zebu, rakuni, papige, himalajske koze, pav, snežna sova, velika uharica, zajci, surikate in pa seveda lev in levinja, ki sta največji ponos živalskega vrta.

V nadaljevanji jeseni je bil predsednik društva Franc Ožir gost v oddaji za invalide na Radiu Celje in radiu Štajerski val. V oktobru smo se udeležili spominske seje za Jožeta Zupanca. Na športnem področju smo se v septembru udeležili športnega srečanja v hoji in pikadu v Solkanu, ki ga je po programu zveze organiziral DCIV Primorske, v oktobru pa športnih iger v streljanju z zračno puško v Novem Mestu, ki ga je po programu zveze organiziral DCIV Dolenjske.

V novembru smo imeli sejo UO-ja, kjer smo med drugim imenovali kandidacijsko komisijo, saj imamo v MDCIV Celje drugo leto volitve v organe društva.

Prav tako smo organizirali več predavanj na temo »Čebelarstvo in pridelava medu in medenih izdelkov« za manjše število udeležencev. Predaval nam je čebelarji mojster Aleksander Žvikart iz Slovenskih Konjic, sin našega dolgoletnega člana in čebelarja Franca Žvikarta. Njihovo čebelarstvo je edino v Sloveniji, ki ima dva najvišja naziva, ki ju je mogoče pridobiti v čebelarstvu – poklic čebelar, ki ga je pridobil naš član Franc Žvikart leta 1956, in naziv čebelarji mojster, ki ga je pridobil njegov sin Aleksander Žvikart leta 2006. Tako z obširnim znanjem ohranjata tradicijo in zagotavljata kakovost čebeljih proizvodov na visoki strokovni ravni. O tem pričajo vsakoletna priznanja za kakovost, ki jih njihovo čebelarstvo osvaja na ocenjevanjih po Sloveniji. So tudi ponosni prejemnik certificirane listine odličnosti na področju apiturizma v okviru slovenskih čebelarji poti. Njihovo čebelarstvo ima dolgoletno družinsko tradicijo, ki s pomočjo pridnih in marljivih čebel že več kot pol stoletja uspešno prideluje raznovrstne medene dobrate. Poleg šestih vrst medu, ki so cvetlični, akacijev, kostanjev, lipov, gozdni in hojev med, pridobivajo še cvetni prah, matični mleček in propolis. Izdelujejo tudi tinkturo, ki jo imenujejo melamiks – to je mešanica medu, cvetnega prahu, tinkture propolisa ter matičnega mlečka. Naj vam na kratko predstavimo blagodejne učinke medu:

- akacijev med pomirja in blaži utrujenost,
- cvetlični med krepi srce in ožilje,
- gozdni med krepi odpornost organizma in pomaga pri vnetju žrela,
- hojev med, bogat z rudninskimi snovmi, odpravlja slabokrvnost, priporoča se tudi pri težavah s pljuči,
- kostanjev med deluje ugodno na prebavila in jetra ter odpravlja nespečnost,
- lipov med pomaga pri premagovanju prehlada, manj priporočljiv pa je za ljudi s povišanim krvnim tlakom,
- smrekov med je bogat z minerali, pomaga pri težavah z dihalni,
- matični mleček omogoča daljše umsko delo, poveča odpornost organizma, izboljša delovanje žlez, blaži težave s srcem, jetri in želodcem, ženskam lajša neprijetnosti, povezane z menopavzo, nor-

malizira razvoj pri otrocih,

- cvetni prah povečuje količino hemoglobina v krvi, uravnava prebavo, razkužuje črevesje.

Pred leti so začeli izdelovati tudi med s sokom rdeče pese, ki vsebuje veliko železa, in med s sokom bioaronije. Že več let pripravljajo tudi kremni namaz iz medu, bolj znan kot kremni med. Kot novost ponujajo kremni namaz iz medu z okusom lešnika, vanilije in cimeta. Pripravljajo tudi žganje z medom in medeni borovničevce. Njihov slogan je: *Med, cvetni prah, medica – to je za človeka špica.*

Glede na to, da epidemija covid-19 še vedno močno vpliva na vsesplošno dogajanje, smo morali odpovedati srečanje članstva za martinovanje in prav tako srečanje članstva ob zaključku leta. Vendar kljub temu ostajamo optimistični in vam v prihajajočem letu želimo takole:

*Konec leta ni niti konec niti začetek,
ampak pot naprej z vsemi izkušnjami in modrostjo,
nabrano v preteklih dneh.
Zberimo želje, upe in sanje v tem času praznovanja
in veselega pričakovanja,
ter z novimi močmi zakorakajmo
novim modrostim naproti!*

Vse dobro v letu, ki prihaja, vam želiva:

Sara Voršič in Franc Ožir

**Nihče ne ljubi domovine, ker je
velika, temveč ker je njegova.**

Slovenski pregovor

SKUPINA ROČNIH DEL NAGELJ DVI ZASAVJE AKTIVNA TUDI V MED EPIDEMIJO

Skupina ročnih del Nagelj je kljub koronačasu dejavna. Članice in člani so svoje izdelke pač sestavljali, pletli, kvačkali in risali v domačem okolju.

Prva priložnost za razstavo ustvarjenega je bila v začetku meseca julija. Na povabilo DVI Notranjske smo jo pripravili v Zelšah, kjer smo imeli srečanje naših društev.

Konec avgusta so nas na svoje srečanje povabili člani in članice DVI Sežana. Tudi tukaj so nam dali priložnost, da njihovim članom pokažemo naše izdelke. Za to se najlepše zahvaljujemo predsedniku sežanskega društva. Kot vedno smo svoje izdelke pokazali tudi na srečanju vojnih invalidov Slovenije, ki je bilo letos v Mariboru. Najlepša hvala organizacijskemu odboru, da smo lahko tudi tam postavili razstavo.

Zadnja letošnja samostojna razstava pa je bila konec novembra v društvenih prostorih. Razstavili smo pletenine, kvačkane izdelke, izdelke za veliko noč in novo leto, voščilnice, gobeline, izdelke ustvarjene s pickpoint in servietno tehniko, izdelke nastale z graviranjem na steklo ... Razstavo je spremljal kulturni program, ki ga je povezovala Mojca Dolin-

šek, popestrila pa sta ga brata Igor in Žan Izlakar in vokalna skupina Plavice.

Hvala, vsem članom in članicam skupine, ki so kljub težkemu času uspeli pripraviti kar štiri razstave naših izdelkov.

Urška Holešek

MDCIV MARIBOR – SREČANJA OB KONCU LETA 2021

Jesensko zimski čas je bil pester tudi v MDCIV Maribor. Oktober smo začeli s predavanjem z naslovom ,Koliko gibanja potrebujemo?‘, ki ga je organizirala zveza. Predavateljica Katja Simić nam je pokazala telesne vaje za ohranjanje gibljivost telesa. Prejeli smo tudi spletno knjižico telesnih vaj za starejše odrasle, ki nam bo v pomoč pri telovadbi doma.

Po enoletnem premoru nam je uspelo pripraviti tradicionalno jesensko srečanje s kostanjevim piknikom. Peko kostanjev in pokušino mošta smo imeli pri Baronu v Malečniku. Za prijetno vzdušje je poskrbelo tudi vreme, ki nas je razveselilo s sončnimi žarki.

Letos smo ekskurzijo v Izolo izvedli šele v začetku decembra. Tokratno tridnevno druženje je potekalo malo drugače, kot smo ga bili vajeni v preteklosti. Kljub vsem varnostnim ukrepom za preprečitev širjenja okužb s covidom-19, ki smo jih upoštevali v hotelu, na avtobusu in sprehodih po mestu, smo se imeli lepo. Udeleženci ekskurzije smo uživali v morski vodi bazenov hotela Delfin, za plavanje v morju pa se seveda ni odločil nihče. Nekateri smo se odpravili na daljše sprehode, ki so bili kljub zimskemu mesecu prav prijetni, zvečer pa smo pohajkovali po praznično okrašeni Izoli. Ugotovili smo, da je večina izmed nas prvič doživela morje pozimi. Vse lepo hitro mine in napočil je čas odhoda. Komaj smo zapustili morsko obalo, že nas je pričakala prava zimska idila. Ker je dan prej snežilo, smo skozi okna avtobusa opazovali zasneženo pokrajino. Po postanku na Gorjuši, kjer nas je pričakal velik snežak, smo se po kosilu odpeljali na ogled pravljичne Božične bajke Slovenije

v Mozirskem gaju, ki nas je očarala s kar 1,7 milijona barvitih lučk.

Slavica Jarc

V TUJINO

V tujino vedno sem želel si,
misleč, da tam denar cveti.
Takrat še nisem dobro vedel,
kako je krut in prazen svet.

Mati me vedno je svarila:
»Najlepše sinko – je doma«!
Oče pa je prigovarjal:
»Najboljši kruh ti mati da«.

V tujino sta me zvalila
neznana sila in pohlep.
Očeta nisem nič poslušal
in ne matere nasvet.

Čez nekaj let pa sem se vračal,
potrč od srčnih bolečin.
Oprostita, oče, draga mati,
domov se je vrnil vajin sin.

Ana Klemenčič

ULICE IN SPOMENIKI V ŠENTVIDU PRI LJUBLJANI

Večina nas kar dobro pozna kraj, v katerem živimo. Poznamo turistične točke, skrite, prijetne kotičke, pomembne zgradbe in ljudi, ki so zaznamovali naš kraj. Tudi kakšen poseben dogodek smo si zapomnili in večina nas je vpeta v lokalno dogajanje v različnih društvih in prostočasnih dejavnostih.

Vedno sem rada prisluhnila domačinom v svojem rojstnem kraju, ki so pripovedovali o tem in onem. Z družino zdaj živim nedaleč stran in tudi tu so domačini zgovorni. Vedoželjnosti pri iskanju podatkov o Šentvidu pri Ljubljani, ki ga zgodovinski viri omenjajo že leta 825, se zdaj prepuščam skupaj s sinovoma. Usoda je hotela, da živimo na ulici, ki se imenuje po Vinku Arharju, ki je bil brat soprogovega starega očeta. Bil je mizar, predvojni revolucionar, aktivist OF in organizator Narodne zaščite. Leta 1943 je star 30 let, po mučenju v zaporu umrl v bolnišnici v Ljubljani.

Zanimalo nas je, ali je še katera ulica v Šentvidu povezana z drugo svetovno vojno, kajti kraj je imel že v prvi svetovni vojni pomembno vlogo pri zaledni oskrbi vojske in skrbi za ranjene. Tudi med drugo svetovno vojno, ko se je čez te kraje vila žičnata okupatorska meja med Nemčijo in Italijo, je bilo tako.

Iz javno dostopnih podatkov smo izvedeli, da ljubljanska četrtna skupnost Šentvid obsega 161 ulic in trgov, od katerih jih je več kot pol, natančneje 85 vsebinsko povezanih z drugo svetovno vojno. Večina jih je poimenovana po ljudeh, ki so se v narodnoosvobodilni boj vključili kot aktivisti OF, kurirji, kulturni delavci, novinarji in borci.

Ob Celovški cesti, mestni vpadnici, stoji v spominskem parku Spomenik padlim v NOB, ki je posvečen padlim med narodnoosvobodilnim bojem. Spomenik iz leta 1949 je sestavljen iz kamnitega obeliska, ki je delo Antona Bitenca, in ima vklesano posvetilo in imena talcev, bronastega kipa Zmage, ki je delo Božidarja (Boža) Pengova, ter dveh kamnitih plošč z vklesanimi imeni 36 padlih domačinov. Na tem mestu je okupator 31. januarja 1944 ustrelil 25 talcev, krajanov iz Šentvida in okolice, ki so jih usodnega dne pripeljali iz nemških koncentracijskih taborišč, največ iz Mauthausna, nazaj v Begunje in potem v Šentvid.

Od 36 padlih v NOB-ju, katerih imena so zapisana na spominski plošči, so po 31 poimenovane šentviške ulice (Arharjeva – Vinko Arhar, Bokalovala –

Franc Bokal, Cizejeva – Fortunat Cizej - Nande, Červanova – Bogomir Červan, Demšarjeva – Janez Demšar, Hafnerjeva – Vinko Hafner, Jerajevala – Anton Jeraj, Jerančičeva – Edvard Jerančič, Kocjanova – Jože Kocjan, Komacova – Zvonimir Komac, Lotričeva – Franc Lotrič, Nedohova – Anton Nedoh, Omejčeva – Srečko Omejc, Peršinova – Ciril Peršin - Gal, Pestotnikova – Franc Pestotnik, Pipanova – Anton Pipan, Pretnarjevala – Mihael Pretnar - Miha, Prinčičeva – Mihael Prinčič, Pustovrhova – Stane Pustovrh, Rotarjevala – Jože Rotar, Rovšnikova – Pavle Rovšnik, Sedejevala – Stanislav Sedej, Slapnikova – Slavko Slapnik, Štrukljevala – Marjan Štrukelj, Trebušakova – Dušan in Mirko Trebušak, Ulica Konrada Babnika, Ulica Žanke Erjavca, Ulica bratov Komel – Anton, Franc, Jože Komel, Ulica Jožeta Jame, Ulica Rozke Usenik, Živaličeva – Franc Živalič).

Rožančeva cesta v Šentvidu ohranja mojo vez z otroštvom. Po predvojnem revolucionarju in delavskem aktivistu, ki je bil 13. oktobra 1942 ustreljen kot talec, se je imenovala moja osnovna šola v Pirničah. Rojen na Trati pri Šentvidu in priženjen v Spodnje Pirniče, je postal tudi varuh Francu in Martinu Rozmanu, ki sta med prvo svetovno vojno

ostala brez očeta. Med drugim se je zavzemal, da je takratna pirniška šola kot enorazrednica dobila še drugo učilnico. Šola se že dolgo (žal) ne imenuje po njem, a je v spomin na Franca Rozmana Staneta poimenovana ena od osnovnih šol v Šentvidu.

Nekaj poimenovanj ulic se navezuje na pomembne dogodke. Na omenjeni dogodek, ko so bili ustreljeni talci, opominja *Cesta 25 talcev*. *Kurirska ulica* je poimenovana v spomin na kurirsko pot iz smeri Polhograjskih Dolomitov do reke Save v letih 1942 - 1945. Po *Ulici pregnancy* je okupator v letih 1941 in 1942 vodil slovenske pregnancy v preselitveno taborišče v Šentvidu pri Ljubljani in od tam v Srbijo in na Hrvaško. *Ulica 15. maja* je poimenovana v spomin na zadnje boje z nemškim okupatorjem, 15. maja 1945 na Koroškem in Štajerskem in dokončno osvoboditev Jugoslavije. *Ulica 9. junija* je poimenovana v spomin na 9. junij 1944, ko sta zaradi izdaje v boju z nemško policijo padla domačina Ciril Peršin in Jože Jama, Vinko Hafner pa je bil ujet in pozneje kot talec ustreljen. Po *Poti ilegalcev* so odhajali ljubljanski aktivisti OF v partizane v Polhograjske Dolomite in na Gorenjsko. Tu so partizanski kurirji vzdrževali zvezo med Ljubljano, Dolomiti in Gorenjsko. Do leta 1977 je skozi Šentvid potekala glavna pro-

metna cesta iz Ljubljane proti Gorenjski in naprej v Avstrijo, ki si jo je zamislila že Marija Terezija in jo je poimenovala Celovška cesta. Z novo Celov-

Stran 856

URADNI LIST SRS

Št. 12 — 12. V. 1980

24. Trnška ulica, ki se odcepi od Kraljevske ceste, vzhodno od novopomenovane Ceste Špančičevih borov in poteka proti jugovzhodu.

25. Masovčeva pot, ki se odcepi od Kraljevske ceste zahodno od Srečne poti in poteka proti jugu, nato proti jugovzhodu do mostu na reki Ljubljanici.

26. Lovčeva ulica, ki se odcepi od Kraljevske ceste vzhodno od Srečne poti in poteka proti jugu in jugovzhodu do novopomenovane Masovčeve poti severno od mostu na reki Ljubljanici.

27. Krivčeva ulica, ki se odcepi od novopomenovane Trnške ulice in poteka proti jugovzhodu do novopomenovane Ceste Špančičevih borov.

28. Baccavillova ulica, ki se odcepi od Zbiljske ceste zahodno od novopomenovane Ceste 26. avgusta in poteka proti severu do Kraljevske proge Ljubljana—Zidani most.

8. Ulica

Na območju naselja Ljubljana Sela se v poimenovanje ulic letno vključijo spremembe in dopolnitve:

Spremenijo se:

1. Potek Celovške ceste tako, da obsega doseženo Celovško cesto od križišča Prešernove in Gregorčičeve ceste, ter Ceste VII. korpusa proti severozahodu in razsvetljeno del ceste, ki poteka zahodno od stare Celovške ceste od križišča z Bukovljevo ulico do križišča z Cesto 26. talcev in se nadaljuje po doseženi Celovški cesti proti Gorenjski.
2. Potek Ceste Jožeta Zagarja, stazni ureditve in poimenovanje nove Regentove ceste, tako, da poteka od križišča z Kraljevo cesti in ceste Na Trsti, do križišča z novo urejeno in imenovano Regentovo cesti.
3. Potek Ceste Andreja Bitenca, tako da se nadaljuje do meje z občino Ljubljana Viš-Bukovnik.

Preimenuje se:

Doseženi del Celovške ceste od Bukovljeve ulice do Ceste 26. talcev in Prusnikova ulica.

Na novo se imenujejo ulice:

1. Regentova ulica, se odcepi od križišča Vojkove ceste in Kmetijske ceste in poteka proti severozahodu do Ceste Andreja Bitenca.
2. Cesta Ljubljanske brigade, ki se odcepi od Dikavčeve ceste proti Gregorčičevi ulici in poteka proti severozahodu, zahodno ob gostilni Kmetijski do Ulice Jožeta Zagarja.

9. Ulica

1. Na naselju Vole se imenuje klenov št. št. 46, 47 in 48 in se priključi na naselje Preska.
2. Na naselju Savi se imenuje klenov št. št. 44, 45, in 46 in se priključi na naselje Lada.
3. Na naselju 26. Srečne se imenuje klenov št. št. 26 in 26a in se priključi na naselje Zbiljske

V nove oblikovane naselja Medvode se urede ulični sistem.

7. Ulica

V naselju Medvode se na novo imenujejo:

1. Gorenjska cesta se imenuje cesta 1. reda Ljubljana—Kranj od št. Medvode 1 do št. Medvode 96b.
2. Zentarjeva ulica se imenuje bivaletna cesta ob Kraljevi poti od št. Medvode 4 do št. Medvode 96b.
3. Šušterjeva ulica se imenuje cesta, ki se odcepi od ceste 1. reda pri bivši gostilni šoli in poteka do mostu na reki Savi.
4. Cesta Komandanta Staneza se imenuje cesta, ki poteka od Kraljevske ceste do ceste 1. reda z priklopih dovozne ceste ob reki Savi in se konča pri Srečni Savi stare Medvode do varilniškega mostu od št. št. Medvode 34 do 37b.
5. Cesta ob Savi se imenuje cesta, ki se odcepi pri gostilni pred Kraljevo potjo in poteka mimo Kmetijske zadruge do št. št. 42.
6. Čarmanova ulica se imenuje kraljeva dovozna cesta, ki se odcepi in asfalt priključi na cesto 1. reda na Klenov denu od št. št. Medvode 83 in 84.
7. Zbiljska ulica se imenuje cesta, ki se na vrh Klenov odcepi od ceste 1. reda in poteka proti Zbiljski od št. št. Medvode 103 do 102.
8. Šušterjeva ulica se imenuje prvi odcep od Zbiljske ceste levo v trikotno naselje med št. št. Medvode 103 in 102b.
9. Podvinova ulica se imenuje drugi odcep od Zbiljske ceste levo v trikotno naselje med št. št. Medvode 92 do 100.
10. Ulica Komandanta Staneza se imenuje četrti odcep od Zbiljske ceste levo v trikotno naselje med št. št. Medvode 101 do 102.
11. Ulica ob Savi se imenuje prvi odcep od Zbiljske ceste levo v trikotno naselje med št. št. Medvode 101 do 102.
12. Ulica ob Savi se imenuje drugi odcep od Zbiljske ceste levo v trikotno naselje med št. št. Medvode 101 do 102.
13. Medvodeška ulica se imenuje cesta v bliznini naselja med Savičem od odcepa pri kraljevi gostilni Medvode do naseljskega doma.
14. Kraljeva ulica se imenuje prvi odcep od ceste ob Kraljevi cesti do št. št. Medvode 103 do 102.
15. Vršarjeva ulica se imenuje drugi odcep od ceste ob Kraljevi cesti do št. št. Medvode 103 do 102.
16. Ulica št. študentov, se imenuje tretji odcep od ceste ob Kraljevi cesti do št. št. Medvode 103 do 102.
17. Klenova ulica, se imenuje četrti odcep od ceste ob Kraljevi cesti do št. št. Medvode 103 do 102.
18. Dobra ulica, se imenuje cesta, ki se odcepi pri podvozi od Medvode ceste in poteka v klenov ter se priključi na cesto 1. reda pri gostilni na klenov.
19. Cesta talcev, se imenuje nova cesta od

Izsek iz Odloka o določitvi imena ulic, cest in trgov na območju mesta Ljubljane, Ur. L. SRS, št. 12, 12.5.1980, str. 809

KRAJEVNA SKUPNOST »HINKO SMREKAR« JE PRAZNOVALA

Pred 38 leti, točneje 1. oktobra 1942. leta, je pod fašističnimi strelmi kot talec v Gramozni jami omahnil v smrt napreden slovenski slikar in karikaturist Hinko Smrekar, po katerem je KS povzela ime krajevne skupnosti in ta dan njegove smrti določila kot svoj praznik. V počastitev krajevnega praznika je KS pripravila obširnejši program prireditev, ki so se pričele 25. septembra, zaključile pa 3. oktobra. Osrednja prireditev se je začela 26. septembra z obrambnim dnevom osnovnih šol Riharda Jakopiča in Zvonka Runka, nadaljevala s programom koncerta radke mlade...

Izsek iz gasila Javna tribuna, 1980, št. 191, str. 6

ško cesto se je prvotna, leta 1980 preimenovala v Prušnikovo. Ime je dobila po Karlu Prušniku - Gašperju, partizanu iz avstrijske Koroške. Po vojni, leta 1947 so ga britanske zasedbene oblasti poslale v zapor prav tja, kjer je bil kot politični zapornik zaprt pred vojno. Štiri mesece je bil zaprt zaradi nošenja slovenske zastave, britanske zasedbene

oblasti pa so ga vklenjenega vodile po Celovcu v poduk koroškim Slovincem, naj svojega kulturnega boja ne spreminjajo v političnega. Po vojni je bil aktiven v organizacijah koroških Slovencev, bil je predsednik Zveze koroških partizanov pa tudi pisatelj. Njegovo najbolj znano delo je Gamsi na plazu, kjer je opisal življenje in boj koroških Slovencev. »Lepo je, da je tudi glavno mesto naše republike počastilo njegovo ime. Sicer pa Prušnikova ulica v Šentvidu ni samo spomenik partizanu in revolucionarju Gašperju, pač pa tudi vsem Slovincem na Koroškem in njihovem boju za enakopravnost,« so takrat zapisali v občinskem glasilu Javna tribuna.

Viri:

V Šentvidu - Prušnikova ulica, Javna tribuna, oktober 1980, št. 191, str. 6

A. Hrastar, Mateja, Ljubljanske ulice: Prušnikova - glavna ulica Šentvida, Dnevnik, 16. 1. 2017

Ljubljanske ulice, Geodetska uprava, 1980

MOL - seznam ljubljanskih ulic

Wikipedija

Andreja Markovič

naše vezi poskrbimo zase

KOLIKO GIBANJA POTREBUJEMO? Jesenska predavanja Zveze društev civ Slovenije

V oktobru smo v ZDCIVS izvedli še tri predavanja v sklopu programa Usposabljanja za aktivno življenje, in sicer 6. oktobra za člane DCIV Ljubljana na temo Kronični bolečinski sindrom, 25. oktobra za člane DCIV Maribor na temo Koliko gibanja potrebujemo in 28. oktobra za člane DCIV Dolenjske, Bele Krajina in Posavja na temo Hrana za imunski sistem.

Vsebinsko predavanj o Kroničnem bolečinskem sindromu in Hrani za imunski sistem smo vam že predstavili.

Tokrat vam podrobneje predstavljamo vsebinsko predavanja/delavnice **Koliko gibanja potrebujemo?** Predavanje/delavnico je vodila Katja Simić, ki je vaje tudi praktično pokazala, udeleženci pa so se potrudili in vaje tudi izvedli. Udeleženci so prejeli knjižico s telesnimi vajami za starejše odrasle, ki sta jo na spletu predstavila prof. športne vzgoje Jasna Lavrenčič in prof. dr. Damir Karpljuk, izdal pa Inštitut za varovanje zdravja RS. Knjižica je podlaga za predavanje/delavnico.

V predgovoru knjižice sta avtorja zapisala, da s staranjem posameznik izgublja mišično moč, saj od 20. do 70. leta izgubi 5 kilogramov mišic. Poleg tega hrbtenica postaja trda, sklepi pa vse manj gibljivi. Vendar pa lahko s pomočjo redne telesne dejavnosti tudi v zrelejših letih ohranimo telesne sposobnosti in spretnosti, ki so potrebne pri vsakodnevnih opravilih in aktivnostih, po drugi strani pa telesna dejavnost vpliva tudi na počutje, na občutek dobrega zdravja in na splošno zadovoljstvo z življenjem. Če želimo živeti neodvisno od drugih, moramo ohraniti sposobnost, da za različna opravila poskrbimo sami. To pomeni, da se mora naše telo sklanjati, dvigati, nositi breme in se brez večjega napora premikati. S pomočjo redne telesne vadbe lahko svoje telo ohranimo močno in gibljivo.

Vaje v knjižici lahko izvajamo doma, nekatere pa tudi na prostem v naravi. Vse, kar potrebujemo so primerna obleka in obutev ter mehka podlaga, nekatere vaje pa se izvajajo tudi sede oziroma stoje

ob stolu. Priporoča se, da vaje izvajamo po malem, vendar redno, in če je mogoče večkrat na dan. Pomembno je tudi, da od zadnjega večjega obroka hrane do vadbe mineta vsaj dve uri. Pred začetkom vadbe se moramo umiriti in se osredotočiti na občutke, ki jih bomo med vadbo zaznali v telesu. Z vajami si nikakor ne smemo poslabšati zdravstvenega stanja, zato tekmuje le sami s seboj. Pred, med in po vadbi obvezno poskrbimo

tudi za vnos tekočin. Če med vadbo kjerkoli v telesu občutimo močnejšo bolečino, z vadbo takoj prenehamo.

V knjižici so navodila za raztezne vaje in navodila za krepilne vaje. Prestavili vam bomo nekaj vaj, ki jih opravite s pomočjo stola. Vse gibe prilagajamo svojim sposobnostim. Raztezne vaje ponovimo 3 do 4-krat, krepilne vaje pa do 10-krat.

ZASUK SEDE (Raztezalna vaja)

Opis vaje:

Sedemo na stabilen stol. Kolena so rahlo razmaknjena, stopala stabilno na tleh. Vzravnamo se in držimo pokonci. Brado potisnemo proti vratu, ramena nazaj, trebušne mišice so stisnjene, položaj medenice srednji. Roke sklenemo na prsih in se skušamo z zgornjim delom telesa zasukati na eno in nato na drugo stran. Ob zasuku vdihnemo, ko se vrnemo v začetni ali srednji položaj, pa izdihnemo. Vajo delamo počasi in z zadržki v zasuku.

Namen:

Pridobiti želimo občutek za zasuk hrbtenice ob sočasni pokončni in stabilni drži ter ohraniti gibljivost hrbtenice za lažje opravljanje dnevnih dejavnosti.

Opozorilo: Med vajo je treba ohraniti pokončno

držo, ramen ali zadnjice ne dvigamo. Stopala zadržimo na tleh. Glave ne potiskamo nazaj na silo. Gibamo se čim bolj sproščeno in naravno, skladno z ritmom dihanja. Če imamo zdravstvene težave v prsnem predelu hrbtenice, se moramo glede te vaje posvetovati z zdravnikom ali fizioterapevtom.

IZTEGOVANJE ROK SEDE (Raztezalna vaja)

Opis vaje:

Sedimo na stolu, stabilno in v pokončni drži. Iztegnemo desno roko ob telesu navpično navzgor, levo pa proti tlom. Z desno roko se skušamo »dotakniti« stropa, z levo pa tal. Iztezanje rok je počasno in z občutkom. Ne pozabimo na dihanje.

Namen:

Ohraniti želimo gibljivost hrbtenice in ramenskega obroča (za lažje opravljanje dnevnih dejavnosti) in izboljšati stransko raztegnjenost prsnega koša.

Opozorilo: Med vajo ne dvigamo stopal ali zadnjice in se ne sukamo.

Čutiti moramo močan razteg mišic med rebri in medenico.

Vajo delamo sproščeno v naravnem ritmu dihanja.

POČEP OB STOLU (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Stojimo ob stolu. Pazimo na ravno držo (trebuh noter, prsi ven). Z roko, ki je na strani stola, se opremo na stol. V ravni drži pokrčimo kolena. Stopala ostanejo na tleh. Za trenutek zadržimo. Vajo večkrat ponovimo.

Namen:

Krepitev mišic nog, zlasti štiriglave stegenske mišice.

ODMIK NOGE V STRAN S PRSTI, OBRNJENIMI PROTI PODLAGI (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Postavimo se za stol. Z roko bliže stolu se primemo za stol in dvignemo zunanjo nogo v stran, tako da je celotna teža na notranji (stojni) nogi. Prste te noge usmerimo proti tlom in zadržimo nekaj sekund.

Namen:

Krepitev mišic odmikalk noge.

ODMIK NOGE V STRAN S PRSTI, OBRNJENIMI NAVZGOR (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Postavimo se za stol. Z roko bliže stolu se primemo za stol in dvignemo zunanjo nogo v stran, tako da je celotna teža na notranji (stojni) nogi. Prste noge, ki je v zraku, usmerimo proti stropu in zadržimo nekaj sekund.

Namen:

Krepitev štiriglave stegenske mišice.

DVIG IZTEGNJENE NOGE NAPREJ (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Postavimo se za stol. Z roko bliže stolu se primemo za stol. Z noge, ki je na zunanji strani, naredimo gib v smeri naprej, tako da je noga v zraku, prste te noge pa usmerimo proti stropu. Zadržimo nekaj sekund.

Namen:

Krepitev štiriglave stegenske mišice.

Opozorilo: Pazimo tudi na držo. Hrbet mora biti raven, kar pomeni, da potisnemo prsi ven, trebuh pa stisnemo noter.

VSTAJANJE S STOLA (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Sedemo bližje roba stola, razširimo kolena v širino bokov in poskrbimo za vzravnanost drže. Težo telesa prenesemo naprej proti kolenom in počasi vstanemo. Nato se z vzravnanost hrbtenice nagnemo naprej. Počasi skrčimo kolena in kolke ter sedemo. Vajo večkrat ponovimo. Vaja je težja za eno nogo, če drugo stopalo položimo pred prvo in obratno. Pri tem pazimo, da ostane koleno stabilno in v liniji s stopalom.

Namen:

Okrepiti želimo mišice nog, pridobiti stabilnost telesa pri vstajanju s stola in sedanju nanj ter vaditi dinamično pokončno držo hrbtenice.

Opozorilo: Če imamo pri počasnem vstajanju težave s simetričnimi stopali, težje različice vaje ne delamo. Pazimo tudi, da držimo glavo v podaljšku hrbtenice in pri vstajanju brade ne potiskamo navzven. Ne smemo si pomagati z rokami in ne dvigujemo ramen.

DVIG IZTEGNJENE NOGE NAZAJ (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Postavimo se za stol. Z roko, ki je bližje stolu, se primemo za stol. Z nogo, ki je na zunanji strani, izvedemo gib v smeri nazaj, tako da je noga v zraku.

Prste te noge usmerimo proti tlom. Zadržimo nekaj sekund.

Namen:

Krepitev zadnjične mišice.

DVIG NOGE SEDE (Krepilna vaja)

Opis vaje:

Sedemo na stol. S hrbtom se naslonimo na naslonjalo, tako da je hrbet raven. Z rokami se primemo za rob stola. Dvignemo eno nogo do vodoravnega položaja in jo zadržimo. Druga noga je pokrčena, stopalo je na tleh.

Namen:

Krepitev štiriglave stegenske mišice.

Povzetek iz spletne knjižice s predstavljenimi telesnimi vajami za starejše odrasle (avtorja Jasna Lavrenčič, prof. športne vzgoje in prof. dr. Damir Karpljuk, izdal Inštitut za varovanje zdravja RS)

pripravila Andreja Rožič

NAŠE TELO JE EDINA STVAR, KI JO POTREBUJEMO ZA TELESNO DEJAVNOST

Vse pogosteje beremo o tem, da ima telesna dejavnost pomemben vpliv na naše zdravje. Zato: gibajmo! Edina stvar, ki jo potrebujemo za telesno dejavnost, je naše telo. Pri tem sledimo trem izhodiščem:

- **Gibanje prilagodimo temu, kar zmoremo**

Če se že dolgo nismo gibal, začnimo s krajšim sprehodom po ravni, varni površini. Če že dolgo nismo dvignili karkoli težkega, izvajajmo vaje brez obremenitve. Če prebolevamo okužbo ali ležimo, premikajmo roke ali naredimo (telo)vadbo le z očmi, obrazom, rokami. Izmerimo svoje izhodišče in ga potem vsak dan skušajmo premakniti le majhen korak naprej. Pri vadbi velja: počasi se daleč pride.

- **Gibanje izvajajmo varno**

Gibajmo se v varnem okolju. Izberimo kakovostno obutev, ki nam nudi dobro oporo tudi v gležnju, ne drsi, lepo objame našo nogo. Investirajmo v pohodne palice, če se gibamo po neravnem terenu ali nas skrbi zdrs. Izogibajmo se korenin in neravnih podlag. Doma si pripravimo neдрsečo podlago, vaje izvajajmo z oporo na dosegu roke in ne blizu ostrih robov.

- **Gibanje si otežimo s tem, kar imamo na voljo**

Ko se postopoma okrepimo, si gibanje začnemo oteževati. To lahko storimo na več načinov tudi brez drage opreme. Zmanjšujemo podporno površino in vaje izvedimo na prstih, dvigujemo obremenitev, ki nam je na voljo in v roke vzemimo liter mleka ali smučarske čevlje ter dvigujemo te, igraymo se s časom in naredimo daljšo serijo ali pa v enakem času naredimo več ponovitev, dodajmo število ponovitev ali

serij ... Otežitev delamo vsakič, ko nam izvedba 15 ponovitev ne predstavlja nobenega izziva več. Zadnji dve do tri ponovitve naj bi namreč že bili malce težji, da je vaja za nas ustrezna in nam predstavlja dovolj velik stimulus za vse pozitivne učinke telesne dejavnosti.

In kaj vse lahko pričakujemo od gibalne naložbe vase?

Svetovna zdravstvena organizacija je konec novembra 2020 izdala nova priporočila za telesno dejavnost, ki so prilagojena tako starostnim skupinam kot tudi posameznim posebnim stanjem npr. nosečnicam. Vsaj 300 minut na teden se gibajmo v nizki intenzivnosti, dvakrat tedensko dodajmo vaje za krepitev večjih mišičnih skupin in dvakrat tedensko vaje za preprečevanje padcev. Priporočila pa govori jo tudi o tem, kaj so koristi telesne dejavnosti:

- pomembno vpliva na ohranjanje zdravja srca, telesa in uma,
- pomaga preprečevati in obvladovati nenalezljive bolezni (bolezni srca in ožilja, raka, sladkorne bolezni),
- zmanjšuje simptome depresije in tesnobe,
- krepi razmišljanje, učenje in sposobnost presoje,
- mladim zagotavlja zdravo rast in razvoj in
- izboljša splošno počutje.

Nezadostno telesno dejavni ljudje imajo 20 do 30 odstotkov večje tveganje za smrt v primerjavi z ljudmi, ki so dovolj aktivni. Dovolj velik odstotek, da se torej v letu 2022 nehamo ukvarjati s tem, česa vse ne moremo, ampak se preusmerimo v to, kaj vse lahko!

Katja Simić, Dietetik priporoča

naše vezi šport

ZAKLJUČEK ŠPORTNIH SREČANJ V LETU 2021

Pri Zvezi društev civilnih invalidov vojn Slovenije nam je kljub temu, da so bile dejavnosti v državi zaradi covid-19 omejene, le uspelo spraviti pod streho vseh šest športnih iger, ki so bile predvidene po koledarju za šport in šah in to z zelo zadovoljivo udeležbo.

Za jesenske mesece sta nam ostali le dve športni srečanja. Prve so bile med 28. in 30. septembrom izvedene že 31. športne igre ZDCIV Slovenije v šahu za posameznike. Izvajalec iger je bil MDCIV Maribor, vodja pa Leon Pilinger. Za pravila in nadzor je

poskrbel sodnik Boris Perkovič. Igre so bile, kot že nekaj let do zdaj v hotelu Zarja na Pohorju, kjer za nas poskrbijo tudi z bogato kulinarčno izkušnjo. Posebej moram pohvaliti osebje hotela za odnos do invalidov, saj so jim na vsakem koraku pripravljeni pomagati.

Iger se je udeležilo osem članov iz štirih društev.

Rezultati:

			točke
1. mesto	Branko Počkaj	Primorska	4,5
2. mesto	Janez Zurec	Gorenjska	4
3. mesto	Leon Pilinger	Maribor	3
4. mesto	Martin Ošlak	Maribor	2,5
5. mesto	Leo Peršak	Maribor	2,5
6. mesto	Anton Pirc	Gorenjska	2,5
7. mesto	Adolf Videnšek	Celje	1
8. mesto	Stanislav Mučič	Maribor	0

Prvi trije tekmovalci so prejeli medalje, vsi pa diplome. Medalje in diplome sta tekmovalcem podelila predsednik zveze Adolf Videnšek in predsednik MDCIV Maribor Leon Pilinger. Tekmovanje je potekalo v prijetnem vzdušju in se je končalo s skupnim kosilom.

Zadnjo aktivnost pa je 13. oktobra izvedlo Društvo CIV Dolenjske, Bele Krajine in Posavja, in sicer športne igre v **streljanju z zračno puško**. Iger so se udeležili člani naslednjih društev: Dolenjske, Bele Krajine in Posavja, Ljubljana, Celje in Maribor.

Rezultati: 1. mesto ekipno so zasedli člani MDCIV Maribor, 2. mesto člani DCIVS Ljubljana, 3. mesto člani DCIV Dolenjske, Bele Krajine in Posavja in 4. mesto člani MDCIV Celje. Med posamezniki pa so prva tri mesta zasedli Alojz Erlah (MDCIV Dolenjske, Bele Krajine in Posavja), Marko Brežan

(DCIVS Ljubljana) in Stanislav Mučič (MDCIV Maribor).

Tako smo pri ZDCIVS prišli do konca aktivnosti v programu šport. Kot predsednik komisije za šport in šah sem zadovoljen z udeležbo na srečanjih in menim, da smo leto uspešno zaključili. Poslavljam se z željo, da se v letu, ki je pred nami, srečujemo vsaj v takem številu, lahko pa tudi v večjem. Ob koncu pa želim vsem mirne praznike in zdravja ter športnih uspehov v letu 2022.

Franč Ožir

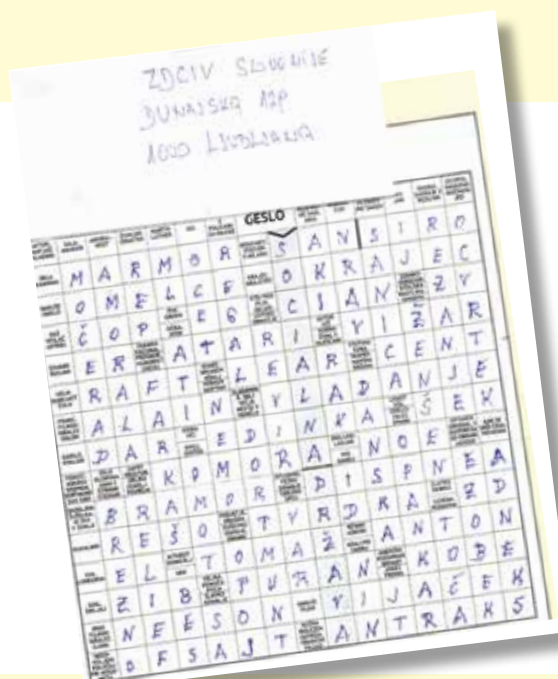
Iščemo reševalca križanke!

V naše uredništvo je prispela pravilno in skrbno rešena križanka, a žal brez imena reševalca.

K nam je prispela iz Maribora.

Reševalca vabimo, da se nam javi.

Uredništvo Naših vezi.

MDCIV CELJE SE JE POMERIL Z DVI CELJE IN ZDRUŽENJEM 91

Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Celje se je 19. novembra na meddruštveni tekmi v kegljanju na avtomatskem kegljišču pomerilo s člani DVI Celje, v začetku decembra pa še s člani Združenja 91.

Tekmovanje med MDCIV Celje in DVI Celje je bilo na kegljišču v dvorani Golovec. Za vsako društvo je tekmovala ena ekipa s štirimi člani. MDCIV Celje je DVI Celje premagal za 126 podrtih kegljev. Rezultat je bil 1603 proti 1477. V posamični konkurenci smo prva tri mesta osvojili: 1. mesto Franc Ožir, MDCIV Celje s 4336 podrtimi keglji, 2. mesto Lah Nikolič, DVI Celje s 412 podrtimi keglji in 3. mesto Andrej Poprijan, MDCIV Celje z 407 podrtimi keglji. Po končani tekmi je sodnik Ljubiša Mladenovič razglasil rezultate, sledilo pa je krajše druženje ob skromni malici.

10. decembra pa smo se odzvali povabilu Združenja 91, ki nas je prav tako povabilo na tekmovalno v kegljanju na avtomatskem kegljišču. Tokrat smo bili premagani mi, saj so nasprotniki podrla 1726

kegljev, medtem ko jih je naša ekipa podrla 1503. Posamično je 1. mesto osvojil Jože Turnšek, ZD 91 s 485 podrtimi keglji, 2. mesto Rade Nikolič, ZD 91 s 459 podrtimi keglji in 3. mesto Franc Ožir, MDCIV Celje s 408 podrtimi keglji. Med druženjem pri malici je rezultate razglasil Rudi Lah.

Franc Ožir

ŠPORT ZDVIS: TEKMOVANJE V PIKADU

Člani društev vojnih invalidov so se še zadnjič letos pomerili na športnem prvenstvu ZDVIS-a v pikadu. Prvenstvo je izvedlo Društvo vojnih invalidov Sežana, 25. septembra, v dvorani Ljudske univerze v Sežani.

Da je pikado zelo priljubljen, kaže tudi dobra udeležba vojnih invalidov in drugih članov iz enajstih društev vojnih invalidov na tekmovanjih.

Rezultati tekmovanja:

Prvo mesto med vojnimi invalidi je dosegel Boris Kuhar iz DVI Dolenjske, Posavja in Bele krajine, drugi je bil Ken Tavčar iz gostiteljskega DVI Sežana, tretji pa Marjan Jordan iz DVI Zasavje.

Med drugimi člani so bili najboljši Jožef Moljk iz DVI Notranjske, Janez Borštnar iz DVI Zasavje in Franko Fakin iz DVI Sežana. Med tekmovalkami so bile najboljše Majda Korbar (1. mesto) in Štefanija Holešek (2. mesto), obe iz DVI Zasavje, tretja pa je bila Metka Žveglič iz DVI Ljubljana.

Ekipa vojnih invalidov se je udeležila tudi državnega ekipnega prvenstva v pikadu Zveze za šport invalidov Slovenije (ZŠIS-SPK), ki je bilo 13. novembra 2021 v Hrastniku. Prav tako je ekipa vojnih

invalidov zastopala ZDVIS na državnem prvenstvu v šahu, ki ga je 20. novembra 2021 za ZŠIS-SPK izvedlo Društvo vojnih invalidov Ljubljana. Vsem udeležencem čestitamo!

Andreja Markovič

INVALIDSKI DODATEK

Zakon o vojnih invalidih določa, da ima pravico do invalidskega dodatka za vojne invalide invalid od I. do V. skupine (od invalida s 100-odstotno invalidnostjo z dodatkom za pomoč do invalida s 70-odstotno invalidnostjo) ne glede na starost in zmožnost za delo in vojni invalid od VI. do X. skupine (od invalida s 60-odstotno invalidnostjo do invalida z 20-odstotno invalidnostjo), ki je dopolnil 55 let starosti, ali je popolnoma trajno nezmožen za delo. Vojni invalid je upravičen do invalidskega dodatka, če delež prejemkov na družinskega člana ne dosega osnove za pravico do invalidskega dodatka.

Ta znaša 45 odstotkov odmerne osnove ali 509,08 evrov na družinskega člana, ki je v skupnem gospodinjstvu, torej njegovega zakonca oz. partnerja in vzdrževane družinske člane. Invalidski dodatek se prejme, če sredstva na družinskega člana ne presegajo 509,08 evra in upravičenec prejme le razliko med prejetimi sredstvi in 509,08 evra. Vlogo za uveljavljanje pravice do invalidskega dodatka vložite na upravni enoti, na oddelku za vojne invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja.

ZDVIS

PROGRAM OBNOVITVENE REHABILITACIJE ZA ČLANE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV

Terme Dolenjske Toplice, 2. do 9. april 2022

Prijavite se lahko do 15. 2. 2022 pri matičnem društvu vojnih invalidov, kjer vojni invalidi povprašajte za možnost sofinanciranja programa. Vse informacije so vam na voljo na telefonu 01 300 69 60 in na zdvis@siol.net.

Kaj vključuje ponudba:

7-dnevni aktivni oddih vključuje: namestitev v dvoposteljni ali enoposteljni sobi hotela Kristal****

- polni ali polpenzion z dnevno izbiro uravnotežene in zdrave hrane
- uporaba kopalnega plašča
- dnevno vsaj tri aktivnosti vodene telesne vadbe (hidrogimnastika, vodna aerobika, kardio vadba

pod strokovnim nadzorom, nordijska hoja ali vodeni sprehodi) • brezplačno kopanje v hotelskih bazenih vse dni bivanja, tudi na dan prihoda in odhoda • zdravstvena predavanja iz nabora vsebin na posamezni lokaciji • bogat animacijski program in organizacija izletov na željo društva • 10 % popusta na vse zdravstvene in zdraviliške storitve

- brezplačen dostop do interneta v sobi in skupnih hotelskih prostorih
- 1x vstop v savne
- brezplačni program čuječnosti, vitalnosti in sprostitve.

Možnost obročnega odplačila aranžmaja (3 obroki s kartico Maestro) in unovčitev turističnih bonov!

TERME DOLENJSKE TOPLICE	Storitev za 7 noči	Dvoposteljna soba	Enoposteljna soba
HOTEL KRISTAL****	polpenzion	392,00 EUR	497,00 EUR
	polni penzion	497,00 EUR	602,00 EUR

Doplačilo: turistična taksa 2,50 EUR na noč

Zdravstveni program (doplačilo k namestitvi): Pregled pri zdravniku +	6 dni
PROGRAM 1: 3 individualne storitve in 1 skupinska terapija dnevno	282,00
PROGRAM 2: 2 individualni storitvi (20 min. terapije) in 1 skupinska terapija dnevno	222,00

Posebna ponudba v času bivanja: PAKET ZANJO/ZANJ po posebni akcijski ceni 35 EUR na osebo (redna cena paketa je 54 EUR). Paket vsebuje 20-minutno masažo hrbta in 20-minutno aroma kopel. Paket je potrebno rezervirati hkrati z namestitvijo, da vam lahko zagotovimo izvedbo v času vašega bivanja in akcijske cene.

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAZH HLADNIK	NAČELO, VODILO	VELIKA, NEVARNA SLABOST, NAPAKA	IGRALKA KRAVANJA (ITA RINA)	BERILIJEV IN ALU- MINIJEV SILIKAT	OLGA ČEHOVA	DELAVEC PRI REZ- KALNEM STROJU	GESLO		ZAREZA, ČRTA	NOSILEC AVTOMO- BILSKEGA KOLESA	KRATEK POŽIREK	TORI AMOS	OČITANJE, PRIPOMBA	VESOLJSKI IZSTRELEK
ŽLICA, VILICE IN NOŽ							RAZSEŽ- NOST TREH DIMENZIJ							
KRAJ PRI ZIDANEM MOSTU							ROLO, ROLETA OPERNA PEVKA CALLAS							
GRŠKI MITOLOŠKI LETALEC					SKRPU- CALO BELA VINSKA SORTA							IVANA KOBILCA GLAVNO MESTO GANE		
NINA RICCI			VAS PRI IGU								ATA, OČE			
			GABROV GOZD								MERILNIK VODNE GLOBINE			
GLAVNO MESTO SARDINIJE									VZDRŽEN ČLOVEK NEKDANJI TURŠKI BOGATAŠ					
HRVAŠKO NAFTNO PODJETJE				OČIVIDEČ POJEDINA PO KONCU GRADBE- NIH DEL						KIT UBIJALEC				
						VNETJE ŽRELA				IZGNANA ŽENSKA				
ŠPANSKI SLIKAR PICASSO						GVERILSKO BOJEVANJE							POLDAN, POLDNE	AMERIŠKA GLASBENA POP DIVA (ROJ. 1958)
POMOČ: AVEO BERIL SAM	IGRALEC ŠAHA	OGRAJEN PROSTOR ZA BOKS NAŠA CELINA					ZELENICA V PUŠČAVI JUNAK FORD IZ STRIPOV					ORNELLA MUTI GORSKE REŠEVAL- NE SANI		
ARABSKI MOGOTEC					PODE- ŽELSKO NASELJE					DOLINA S STRMIMI POBOČJI POJAV PRI GORENJU				
MANJŠI MESTNI CHEVRO- LET					ANGLEŠKI PEVEC IN PIANIST JOHN OBER						ŠIFRA, KODA			
											DRŽA, POLOŽAJ			
HUGO ROBLEK			ŽUPNIJA AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC ROCKWELL					GASILNO SREDSTVO NEKDANJI RUSKI VLADAR						
GRŠKI OTOK V KIKLADIH				SLIKAR VAN GOGH								DAVID NIVEN		
				CHRISTINA AGUILERA								RAFKO IRGOLIČ		
KRAŠKI SLIKAR IN GRAFIK (LOJZE)							NAŠE OBALNO LETOVIŠČE							
TENIŠKA IGRALKA ZIDANŠEK							RJAVA BARVA							

Rešitev križanke pošljite na: **ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska 129, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. **Marjan Boris KALČIČ, Ilirska Bistrica**
2. **Milena ZIDAR, Trbovlje**
3. **Ivanka PERŠIČ, Črnice**